

lensis et in caeteris potestatibus, villulis et terris ad praefatum locum pertinentibus. Sunt etiam alii quam innumerabiles, quorum nomina longissimum esset huic schedulae inseri.

5. Nos supra nominatos et omnes persecutores, depraedatores et invasores terrarum, et substantiarum ad saepe dictum locum pertinentium, more antecessorum nostrorum praefati loci ad nos specialiter pertinentis curam et providentiam habentes, ex parte Dei et sancti Petri, et nostra, vocamus ad resipiscendum: et monemus, ut contrarietates et iniustas querelas, quibus servos Dei inquietant et conturbant, quamcitus deponant. Terras etiam iniuste pervasas et substantias depraedatas, cum omni integritate, iuxta rationem quam cum eis invenire poterint, restituant. Sed de iniuria, quam sine causa illis intulerunt, congrue satisfaciant infra spatium, quod est hinc usque in festivitatem S. Michaelis. Quod si fecerint, habeant gratiam et benedictionem et absolutionem Dei et S. Petri et nostram. Si autem, infra praelixum a nobis terminum monitioni et vocationi nostrae non adsenserint, sed contemptores, et inobedientes extiterint in sua malitia perseverantes; caetero ecclesiastici examinis, quasi putrida membra a corpore Christi prescindantur, sintque a liminibus sanctae Dei Ecclesiae procul repulsi et a consortio fidelium alienati et excommunicati, sint maledicti stantes et ambulantes, vigilantes et dormientes, ingredienti et egredientes: sint maledicti manducantes et bibentes: sit maledictus cibus eorum et potus: sit maledictus fructus ventris eorum, et fructus terrae eorum, sustineantque plagas Herodianas, quousque disrumpantur viscera eorum et cum Dathan et Abiron de terra viventium perditum, cum diabolo et angelis eius perpetualiter damnati, maneant in poenis infernalibus sine fine cruciandi. Fiant etiam filii eorum orphani, et uxores eorum viduae; nutantes transferantur filii eorum

et mendicent. Eiciantur de habitationibus suis, omnibusque maledictionibus, quae in veteri vel novo Testamento contineri videntur, maledicti et anathematizati subiaceant, quousque resipiscant, et nostrae vocationi et monitioni congrue satisfaciant.

6. Vobis etiam fratribus meis et coepiscopis supra nominatis mando et praecipio autoritate apostolica, ut hanc meam confirmetis sententiam, et similiter illos excommunicetis: omnibusque presbiteris et caeteris sacri ordinis ministris vobis commissis, excommunicare praecipiat. Si quis autem vestrum, quod minime credo futurum, non obedierit huic nostrae iussioni, de contemptu inobedientiae noverit se habiturum rationem ante tribunal Christi. Ipse namque dixit: Qui vos audit, me audit; et qui vos spernit, me spernit (a). Sed et seniori quam reverendo domino Willelmo comiti, nec non praecipuae bonitatis et dulcedinis domno Hugoni comiti: domnoque Rainaldo comiti filio supra nominati domni Willelmi; bonae quoque indolis, ac totius affectu dilectionis amplectendo domno Ottou comiti; omni etiam reverentia et veneratione dignissimae domnae Adeleidae comitissae, cognomento Blavelae, nuruque eius domnae Gerbergae comitissae: sed et illustribus viris domno Wigoni vice comiti et fratri eius domno Willelmo, domno quoque Olalrico: et domno Ansaldo, et caeteris principibus et optimatibus totius Burgundiae, Aquitaniae, et Provinciae, qui auxilio esse possunt habitatoribus saepe nominati loci, apostolicae benedictionis et absolutionis munus mittimus: ipsisque omnium suorum peccaminum veniam implorantibus, in cunctis benefactis, quae a nobis et a caeteris fidelibus in hac sancta romana Ecclesia quotidie fiunt, ex parte Dei, sanctique Petri, et nostra, partem et societatem damus: eo obentu, ut semper adiutores, et defensores praedicti loci omniumque ad se

(a) Luc. 10, 16.

Episcopus, ad quos haec sententia dirigitur, eius confirmatio praecipitur.

Adhortatio ad Adelaidem, caeterosque illius provinciae comites ut Cluniacensi monasterio in omnibus faverent.

Eos exhortatur ad resipiscendum.

Cluniacense monasterium specialiter spectat ad Sedem Apostolicam.

Adhortatio supra dicta ut resipiscant; ablata restituant; et congrue de ablatis satisfaciant infra mensem.

Si fecerint, de re anathematizati sint subiecti.

pertinentium, de omnibus sibi contrariis existant. Quod si neglexerint, non solum tanto beneficio privabuntur, sed insuper de potestate ob defensionem fidelium a Deo sibi data in die ultimi examinis sine dubio rationem reddent. Data kalen. septembris etc. (1).

IOANNES XIX

PAPA CXLVII

Anno aerae Christi comm. MXXIV.

Ioannes Benedicti VIII germanus frater, cui in pontificatu successit paucis post eius obitum diebus ante mensem octobrem anno 1024, ex laicali ordine ad pontificiam dignitatem assumptus, sedit annos ix, et dies ix (2). Fuit autem temporibus imperatorum Basili et Constantini, quorum primus anno 1025 mortuus est, alter anno 1028, et Romani in Oriente; in Occidente vero Conradi II, qui ab eodem Ioanne imperator dictus et coronatus est. Obiit mense octobri anni 1035, et sepultus est in basilica S. Petri inter portam Argenteam et Romanam. Vacavit sedes dies ii (3).

I.

Privilegium S. Sylvae Candidae Ecclesiae, quo eis bona omnia confirmantur, eiusque episcopis perampla in Ecclesia S. Petri Romae et civitate Leonina iurisdicatio conceditur (4).

SUMMARIUM

Exordium. — Petri episcopi postulatio. — Ei confirmatur episcopatus Sylvae Candidae cum bonis et pertinentiis omnibus.

(1) Hanc epistolam nec ante annum 1018, nec post 1024 datam fuisse probat Pagius Critic. ann. 1018 num. x et seq. cui lectorem nos mittimus. (2) Concordantibus cum Pagio I et III. Vignolii catalogis, ac pariter v ex Criticae Baronianae praefixis. (3) Ut habet VIII catalogus eidem criticae praefixus. (4) Ex regist. Vat. Gregor. IX depromptum edidit Ughell. Ital. saec. tom. 1.

— Enumeratio honorum. — Nemini episcoporum liceat ecclesias monasteriorum civitatis Leoninae de urbe ad hunc episcopatum pertinentium consecrare praeter ipsum episcopum. — Eidem conceditur, ordinationes facere die sabbati, et missam celebrare super altare confessionis S. Petri, omniaque ibidem oblata accipere (1). — Item in dominica Palmarum ab ecclesia S. Mariae Transtiberim ad idem altare maius veniendo cum processione missam celebrare — Item in die Coenae Domini et in officio Parasceve. — Omniaque munera, quae ibi offeruntur dictis diebus, accipere. — Eidem conceditur ius unguendi et benedicendi imperatores nuper electos. —

(1) Ut hic scias, lector, quae fuerint dona in confessione B. Petri poni solita a fidelibus quasi specie census, atque ea, quae fidelium observantia et obsequium erga apostolorum principem affererat, accipe fragmentum Cincii Camerarii ex libro De Censibus, quod mihi tradidit vir cl. Ioseph Blanchinus congreg. Oratorii de literaria republica benemerentissimus, patruoque non absimilis. Haec sunt quae D. Papa est recepturus ab illis, qui emunt, confessionem B. Petri secundum tenorem praeteritorum eminentium. In primis singulis (sic) hebdomadis xxi libras cerae in quoque mense, unam aquaricam olei et unam libram olivani. Sciendum quod in Nativitate Domini et in Pascha praedictae cerae duplicentur (sic) quantitate et olivani similiter. In die sabbati de Albis x librae cerae pro Agnis. In Purificatione B. Mariae x librae pro candelis et iv den. Proven. Vastactariis. In Annuntiatione tantundem. In die Iovis sancti iii den. pondus balsami camerario pro chrismate et unam aquaricam olei et duodecim ampullas vitreas, sex maiores et sex minores et sex faunones. Accoliti debent habere in dominica Palmarum ii sol. Prov. et iv aquaricias Clareti cum camerario et cancellario quando vadit ad vespas debet habere par facularum ii librarum et ad Missam ii lib., praeterea calices, cruces turribula, bacilia aurea sive argentea et etiam omne aureum aliquid (sic) et argenteum laboratum, camisos, stolas, manipulos, corporalia super calices manutergia de Alemania et pallia super sex lib... quae ad altare offeruntur sicut et inveni in scripto... habere debet in festo S. Georgii usque ad Pentecostes singulis diebus xii denarios Papien. pro implendis fontibus apud S. Ioannem Lateranum. In die Iovis sancti et die Veneris sancti episcopus S. Rufinae recipit ius, quod consuevit habere. Scilicet arcam et altare ex quo pulsatur ad missam usquedum finitur officium et ex quo pulsatur ad missam usque ad finem missae, salvo iure cantorum quod debent in altari cum eodem episcopo et in sabbato sancto ex quo pulsatur ad officium matutinale.

Item et vicibus papae in ecclesia S. Petri et civitate Leonina fungendi, si ille fuerit impeditus. — Item et ecclesias consecrandi, clericos et diaconos in d. Leonina civitate ordinandi. — Ecclesiae Sylvae Candidae confirmantur alia bona iuxta Romam posita. — Anathema contra huiusmodi statuta inobservantes. — Nomina episcoporum, qui huic privilegio subscripserunt. — Iterata sententia anathematis contra molestiam Ecclesiae huic inferentes, vel praesentem paginam ullo modo temerantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Petro Domini gratia episcopo Sylvae Candidae Ecclesiae, et per te eidem venerabili episcopo, successoribusque tuis episcopis in perpetuum.

Exordium.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benivola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim lucri potissimum praemium apud conditorem omnium Deum promerebimur, quando venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur quia dilectio tuae filiationis postulavit, quatenus concederemus et confirmarem tibi, tuoque venerabili episcopo ea quae a praedecessoribus nostris pontificibus ob restorationem et restitutionem sacri loci ipsius, et remedium animarum suarum et suorum successorum in praefatum usum tui episcopii concessa sunt, atque confirmaverunt; nos simili clementia praemoniti, et inclinati precibus vestris, per huius nostri apostolici privilegii seriem concedimus et confirmamus tibi supradicto filio dilecto Petro episcopo supradictum tuum episcopatum in integrum cum omni integritate sua, cum universis plebibus, titulis, clericis, capellis, massis, curtibus, fundis, et casalibus, villis, vineis, terris; vel omnia quae sub iure et dominio eiusdem episcopatus adiacere vel pertinere dignoscuntur. In primis videlicet massam in integrum, quae appellatur Caesarea cum fundis et colonis suis, qui dicuntur Furculae Tandiliani Martiniani. Item coloniam de Salaro, et de Cortina, et de Gradulfi,

Patri episcopi postulatum.

Et confirmatur episcopatus Sylvae Candidae cum bonis et pertinentiis omnibus

Enumeratio bonorum.

coloniam de Valle, et de Fontana, et de Sancto, et coloniam de Coriliano, et de Lauro, simulque coloniam de Casanova, coloniam de Tribuno, et de Masopane, et coloniam de Castanea cupa, et de Calvellis, coloniam de Caesano, sive quibus aliis vocabulis nuncupantur, cum omnibus suis vineis, casalibus et appendiciis; et cum omnibus finibus, et terminis, limitibus, scilicet terris, campis, pratis, pascuis, sylvis, salictis, arboribus pomiferis, fructiferis et infructiferis, diversi generis, puteis, fontibus, rivis, aquis perennibus, aedificiis parietinis, arenariis adiunctis adiacentibusque suis: et ecclesiam Sancti Andreae apostoli infra ipsam massam aedificatam, una cum colouis, atque massariis, tributariis, et angarialibus masculis, et foeminis, filiis et filiabus, ac nepotibus ibidem residentibus, aut exinde provenientibus ubicunque inventi fuerint, et cum omni censu et dationibus atque functionibus, nec non et angariis, pertinentibus, positus in territorio Nepesino miliarum ab urbe Romae viginti ex corpore patrimonii Tusciae iuris S. nostrae Romanae, cui (Deo auctore) praesidemus Ecclesiae, et inter affines ab uno latere terra monasterii S. Stephani minoris a Sancto Petro, et secundo latere sylva et terra, quae sint (1) de Ioanne Grammatico, et a tertio latere pastoritia Donica, et a quarto latere massa Claudiana. Itemque concedimus et confirmamus vobis fundum in integrum, qui vocatur Buxus, in quo basilica Sanctarum Ruffinae et Secundae constructa esse videtur, et fundum in integrum qui vocatur Artronum, et montem Iordani, cum casis, vineis et terris, sylvis, cultum et incultum, una cum servis et ancillis, atque colonis ibidem residentibus utriusque sexus et aetatis, vel cum omnibus eorum pertinentibus, situ et territorio Sylvae Candidae, et inter affines a primo latere terra supradicta s. episcopii, a secundo latere rivus, qui vocatur Galeria, a tertio latere

(1) Probabiliter sunt.

Bibaro, a quarto latere Criptulae; nec non fundum in integrum, qui dicitur mons Aureus cum omnibus suis pertinentiis; ab uno latere mons, qui vocatur Iordanus, a secundo latere Criptulae, a tertio latere casale, quod vocatur Palmira, a quarto latere fundus qui dicitur Lauret, et a quinto latere terra et monasterii S. Martini, seu fundum qui appellatur mons Grandul, cum omnibus ad eum pertinentibus, inter affines, ab uno latere fundus Aquilin, a secundo latere fundus Palmi, a tertio latere fundus Montis Aurei, et a quarto latere fundus Criptulae et Bibariolae, atque fundum qui dicitur Oripo, cum omnibus ad eum pertinentibus, inter affines, ab uno latere bona monasterii S. Martini, et a secundo latere fundus, qui vocatur Insula Sancta, et a tertio latere curtis Sancti Petri, et fundus Montis Grunduli, et a quarto latere Insula de Curte S. Petri. Verum etiam fundus, qui vocatur Criptulus et Palmis, cum omnibus eorum pertinentiis, ab uno latere, fundus Fulisanus, et a secundo latere fundus Lauret, et a tertio latere terra Sancti Martini, et a quarto latere fundus Seriani in imo; fundus Iliodori cum omnibus pertinentibus suis, ab uno latere terra monasterii S. Martini, a secundo latere Castagnetol, et a tertio latere Insula Sancta; denique et ipsum fundum Insulam Sanctam cum omnibus ad eum pertinentibus, ab uno latere casale, quod vocatur Bruce, a secundo latere mons Donicus, et a tertio latere Musanus, et a quarto latere Sanctus Laurentius de Panti; pari modo fundum Sancti Basilii cum omnibus ad eum pertinentibus, ab uno latere casale Sancti Petri, qui appellatur Pauli, a secundo latere vallis, quae vocatur Intensonosa, et a tertio latere Barbarol, a quarto latere monasterium S. Stephani. Porro fundum Panori cum omnibus suis pertinentibus, ab uno latere fundus Apurnianus, a secundo latere Sylva Candida, et a tertio latere Musanellus, et a quarto latere Camiliar, et a quinto la-

tere turris Aureliana, et silex S. Stephani cum salinaria; atque fundum Laureti, ab uno latere terra S. Petri, a secundo latere terra S. Martini, a tertio latere mons Iliodori, a quarto latere fundus Oripo seu casale quod vocatur Pauli, et fundum Serianum; cum omnibus eorum pertinentiis, ab uno latere terra S. Martini, a secundo latere Sylva Candida, a tertio latere Insula Sancta, et a quarta latere sylva S. Petri; nec non casale, quod dicitur Castagnolum, ab uno latere Sancti Quatuor Fratres, a secundo fundus Orbanula, a tertio Musan, a quarto Masanell., atque sylva, quae vocatur Magia, cum omnibus pertinentibus suis, ab uno latere rivus de Galesia, a secundo latere monasterium Veneris, quod vocatur Huppla Ancilla Dei. Omnes vero illos fundos et casalia cum terris, campis, pratis, pascuis, sylvis, cultis et incultis, positus in territorio Sylvae Candidae, miliaria ab urbe Romae plus minus duodecim. Verum etiam aquimolum molentem in integrum in vico, qui vocatur Galeria, cum omnibus sibi pertinentibus, et terra simitaritia, quae vocatur Pastina, longe ab uno latere Gualdus Donicus, a secundo terra Sancti Petri, quae appellatur campus Massano, a tertio latere mons Actionus, a quarto mons Pauninus constitutus iuxta supradictum episcopium, sive alium aquimolum in ipso rivo cum omnibus sibi pertinentibus, iuris ipsius episcopii. Itemque concedimus et confirmamus vobis omnes plebes et ecclesias parrochiasque cum omnibus eorum pertinentibus, vel adiacentiis, scilicet plebem S. Mariae in Sylva Candida, cum titulis suis, titulum Sanctorum Ioannis et Pauli in Lutino, et titulum Sancti Angeli in Musano, titulum Sancti Donati in Maiorata, atque plebem Sancti Gregorii in ipso loco; titulum Sancti Anastasii in Musano, et plebem Sancti Angeli in Ruscindo cum terris suis, simulque plebem S. Ioannis in Nono cum terris et titulis suis, titulum Sancti Martiani in ipso burgo cum terris suis, titulum Sancti Andreae cum titulis

suis, necnon titulum Sanctae Mariae cum terris suis, titulum Sancti Nicolai, qui est in Castello de monte Depini, titulum Sanctae Mariae, qui appellatur Insirgus cum terris suis, titulum Sancti Pancratii cum terris et titulis suis, titulum Sanctae Mariae in Insula cum terris suis, plebem Sanctae Mariae Lutiae cum terris, insulam Sancti Ioannis cum titulo et terra sua, titulum S. Gregorii in ipso loco: similiter plebem Sancti Pauli in Formello, cum terris, vineis et hortis, et olivetis, atque titulis suis, titulum Sancti Silvestri in Columna, cum terris et vineis suis, titulum Sancti Angeli in Mutiano cum terris et hortis suis, titulum S. Martini cum terris suis, titulum Sancti Genesii in Dalmatica cum terris suis, titulum S. Laurentii in Formello cum terris et hortis suis, titulum Sancti Ioannis in ipso loco cum terra sua, titulum S. Petri cum terra sua, titulum S. Angeli in Laureto, titulum S. Valentini in Criptullo; item plebem S. Cornelii in Crapario; et per huius privilegii nostri et decreti paginam in perpetuum confirmamus sancto praedicto vestro episcopo Sylvae Candidae cum terris, vineis et olivetis et titulis suis, titulum S. Pancratii cum terris suis, titulum Sanctae Mariae cum terris et prato suo, titulum S. Valentini cum terris et oliveto suo, atque prato, titulum S. Donati cum terris suis, titulum Sanctae Mariae cum terris suis, titulum S. Laurentii cum terris suis, titulum Sancti Anastasii in Cannetalo cum terris et vineis suis, titulum Sancti Viti cum terris suis, plebem Sancti Pauli cum terris, vineis et iuribus suis, titulum S. Silvestri et Sancti Angeli cum terris, vineis et olivetis et iuribus suis, titulum Sanctae Mariae cum terris et vineis, titulum Sanctae Christinae cum terris, vineis et sylvis suis, titulum Sancti Georgii, titulum Sancti Martini cum terris et vineis suis, titulum Sancti Cassiani cum terris et vineis, et familiis tribus, titulum Sancti Anastasii cum terris et vineis, titulum S. Iustinae cum terris et vineis, ti-

tulum Sancti Angeli cum terris suis, titulum Sancti Gregorii cum terris et vineis suis; similiter plebem Sancti Marcelli in quartodecimo cum terris et vineis, et oliveto maiore, atque titulis suis, titulum S. Mariae in Scrofano cum terris et vineis, titulum S. Stephani in Matera, titulum S. Mariae in Matera, titulum S. Blasii in Scrofano, titulum S. Ioannis in ipso Scrofano, et Sanctae Eugeniae cum terris et vineis; simulque plebem Sanctae Mariae in Molmula cum terris et vineis et titulo suo, et Sancti Angeli cum terris et vineis. Confirmamus etiam vobis casalia et colonias, atque castellum in integrum, qui appellatur Dalmachia, Baleno, Stabla, Masaviliaoa, vel si qui aliis vocabulis nuncupantur, una cum familiis masculis et foeminis, seu colonis, per singula loca pertinentibus, cum casis, vineis, terris, sylvis et pratis, aquis perennibus, vel cum omnibus ad supradicta casalia et colonias, atque castellum pertinentibus positum in territorio Nepesino milliarium ab urbe Roma plus minus viginti, inter affines ab uno latere via, quae est inter militiam de turre de Crapacorio, et terram de Pastoritia Sancti Petri, ab alio latere terra de monte Arsitio, et Focapran, qui vocatur Columella, et terra de turre Crapacorio, quae appellatur Matera, et a quarto latere terra S. Laurentii, quae appellatur Salicara, et rivus qui pergit per Bussetum et Malcon. Itemque concedimus et confirmamus vobis in perpetuum ecclesiam Sanctarum Ruffinae et Secundae sitam Romae iuxta palatium nostrum cum omnibus ad eam pertinentibus. Etiam concedimus et confirmamus vobis in perpetuum ecclesiam S. Mariae cum omnibus suis pertinentibus infra hanc civitatem Romanam, non longe a monte qui Augustus dicitur, pariter concedimus et confirmamus vobis vestrisque successoribus in perpetuum, sicuti a memorato sanctissimo papa, sive a certis praedecessoribus nostris pontificibus concessa et confirmata fuerunt, videlicet mo-

Nemini episcoporum licet ecclesiam monasterio-

rum civitatis Leoninae de urbe ad hunc episcop. pertinentium consecrare praeter ipsum episcopum.

Eidem conceditur, ordinationes facere die sabbati, et missam celebrare super altare confessionis S. Petri, omniaque ibidem oblata accipere.

Item in dominica Palmarum ab ecclesia S. Mariae Transtiberim ad idem altare maius veniendo cum processione missam celebrare.

nasteria quinque Sancti Stephani maioris, et minoris, Sanctorumque Ioannis et Pauli, et Beati Martini, atque Teclae, constituta iuxta magnam ecclesiam S. Petri, aut certis ecclesiis, quae sunt constitutae in tota civitate Leonina, et si necessarium fuerit eas consecrare, nullus alius episcopus ad tale ministerium, vel consecrationem accedere praesumat, nisi vos, vestrique successoris episcopi Sanctae Sylvae Candidae Ecclesiae in perpetuum. Concedimus autem et confirmamus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum sanctum diem sabbati ad baptismi sacramentum celebrandum, et totum officium faciendum in ecclesia B. Petri apostoli, et supra magnum altare, in quo toto ven. altari, seu in confessione, quicquid auri, vel argenti, pallii, vel cerae, sive aliarum rerum positum, vel oblatum, vel iactatum fuerit, vel vobis oblatum ab hora videlicet diei tertia, qua ingredi ecclesiam ad ordinandum, et peragendum divinum officium vos volumus, et usquequo expletam sanctae Dominicae diei missam habueritis per vestros curatores, in vestram, vestrorumque successorum, remota omni contradictione, deveniat potestatem. Et quia usque ad nostrum tempus in praefata ecclesia Sancti Petri a qua pene omnes Ecclesiae doctrinam acceperunt, sicut a magistra et domina, dies Dominica Palmarum, et dies Coenae Domini, et Parasceve tam irreverenter colebant, ut nec processio cum palmis in ipsa die Dominica ibi fieret, neque in die Coenae Domini Gloria in excelsis Deo diceretur, et in Parasceve non tam reverenter, uti decebat, officium ibi fiebat; condoluimus, et meliorare hoc cupientes, per vos vestrosque successoris statuimus, ut omni annua die Dominica Palmarum cum processione ab ecclesia Sanctae Mariae in Transtiberim exeatis, et venientes ad magnum altare S. Petri missam celebretis. Similiter et omni anno, a die Coenae Domini vos vestrosque successoris missam super eodem altare Sancti Petri celebrare,

Gloriam in excelsis Deo dicere, sanctum Crisma conficere, et quod ad episcopum pertinet, agere volumus, et omni annua die Parasceve supra ipsum altare maius S. Petri totum officium reverenter, ut decet vos, vestrosque successoris facere volumus, in quibus tribus missis, scilicet in missa Palmarum, seu in missa Coenae Domini, et in officio Parasceve, quicquid auri, vel argenti, pallii seu cerae, vel aliarum rerum supra iam dicto sacro altari Sancti Petri, sive in confessione positum, aut iactatum fuerit, vel vobis oblatum ab hora, qua ipsa Missa, et officium inchoata fuerint et expleta, per nostros custodes in vestram, vestrorumque successorum similiter, remota omni contradictione, deveniat potestatem, in quibus quinque diebus, si vobis vestrisque successoribus utile visum fuerit aliquem diaconorum nostrorum ministrare ob honorem Sancti Petri vestram reverentiam volumus: parentatum autem eiusdem ecclesiae Sancti Petri, et supradictorum suorum monasteriorum, et cuncta ecclesiastica iudicia ipsorum, seu totius civitatis Leoninae vobis vestrisque successoribus concedimus et confirmamus. Similique modo ad iniungendum et consecrandum imperatorem primum vestram, et vestrorum successorum episcoporum firmitatem convocamus, ut quibus regnum, portus ecclesiae Sancti Petri et civitatis Leoninae commissum est, ab his primum sit benedictus. Nec non cuncta sacra officia, seu ministeria, quae nos et successoris nostri facere debemus, si aegritudine, vel aliqua cura impediti facere non possumus, tam in supradicta ecclesia S. Petri et monasteriis suis, quam per totam civitatem Leoninam, per vos vestrosque successoris fieri apostolica auctoritate decernimus. Consecrationem vero altarium ecclesiae, et aliorum monasteriorum, nec non consecrationem ecclesiarum, altarium sanctorum, clericorum, seu diaconistarum totius civitatis Leoninae vobis, vestrisque successoribus in perpetuum, sicut praelibatum est, concedimus et confirma-

Item in die Coenae Domini et in officio Parasceve.

Omniaque munera, quae ibi offeruntur dictis diebus, accipere.

Eidem conceditur ius unguendi et benedicendi imperatores nuper electos.

Item et vicibus Papae in ecclesia S. Petri et civitate Leonina fungendi, si ille fuerit impeditus.

Item et ecclesiarum consecrandi, clericos et diaconos in d. Leonina civitate ordinandi.

mus. Superque etiam ecclesiae Sanctae Ruffinae et Secundae, cui Deo auctore praesidetis, vobis vestrisque successoribus in perpetuum concedimus, et confirmamus etiam ecclesiam Sancti Adalberti et Paulini cum ecclesia Sancti Benedicti, et omni sua integritate et pertinentiis. Et sicut ad manum vestram hodie tenetis posita infra hanc civitatem Romanam in Insula Licaonia, ut sit vobis vestrisque successoribus, cum volueritis, episcopale domicilium, et congruum receptaculum, opportunumque habitaculum, quemadmodum intervidetur Portuensem Ecclesiam Sanctum Ioannem inter Duos Pontes. Presbyteros vero et clericos, qui pro tempore in eadem ecclesia Sancti Adalberti, Paulini et Benedicti fuerint, ita subiectos vobis esse volumus, ut proprios filios Ecclesiae vestrae, et ab omni iure illos subtrahimus, tuae paternitati tamen eos committentes, ut solummodo vestrum iudicium expetant, vestro dominio famulentur, et per omnia vestris rationabilibus obsecudent mandatis, ut quomodo vobis placet eos ordinare, secundum decet, regere, informare et emendare, nostra apostolica auctoritate in perpetuum liceat. Praedictis vero omnibus locis et familiis cum omnibus eorum pertinentibus, sicut superius missa sunt, a praesenti decima indictione, tibi, tuisque successoribus in eodem venerabili episcopo in perpetuum donamus, largimur, concedimus et confirmamus, atque stabilimus perenniter in usum et utilitatem ipsius venerabilis episcopi et episcoporum, qui per tempora tenuerint ipsam Ecclesiam. Statuentes quippe apostolica censura sub divini iudicii obtestatione et anathematis interdicto, ut nulli unquam nostrorum successorum pontificum, vel qui publicas functi fuerint actiones, vel alia qualibet magna parvaque persona audeat vel praesumat aliquid de omnibus, quae supra continentur, contra hoc nostrum pontificale privilegium agere vel alienare, aut auferre, scilicet potius firma

atque stabilia perpetuis temporibus, sicut a nobis statuta et confirmata sunt, decernimus permanenda. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu contra hoc nostrum apostolicum privilegium in quoquam transgressor esse praesumpserit, vel frangere ausus fuerit, et in omnibus obediens et observator esse noluerit, sciat se auctoritate Dei omnipotentis et domini nostri apostolorum principis Petri, cuius licet immeriti, Dei tamen dignatione gerimus vices, anathematis vinculo innodatum, et a regno Dei alienum, atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi, et omnibus impiis sociis in inferno. Qui vero pio intuitu custos et observator huius nostri apostolici privilegii extiterit, meritis atque precibus beati Petri apostolorum principis, et sanctarum martyrum Ruffinae et Secundae in aethereis arcibus praemia et benedictionis gratiam atque misericordiam a iusto Iudice Domino Deo nostro vitam percipere et invenire mereatur in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum per manum Georgii notarii regionarii, atque scriptoris sanctae romanae Ecclesiae in mense decembris, et indictione superscripta x.

Thebaldus Bellistren. Ecclesiae episcopus.
Theobaldus episcopus sanctae Alban. Ecclesiae.

Dominicus sanctae Lavican. Ecclesiae episcopus.

Petrus Praenest. Eccl. epis.

Petrus episcopus S. Ostiensis Eccl.

Stephanus presbyter tituli Sanctae Ceciliae.

Benedictus archidiaconus.

Ugo diaconus.

Petrus card. tit. S. Damasi.

Crescentius diaconus.

Ioannes subdiaconus.

Ioannes card. tit. S. Marci.

Ioannes Domini gratia diaconus.

Ioannes subdiaconus de Mira.

Ioannes presbyter tituli Sancti Callixti in Transtiberim.

Nomina episcoporum, qui huic privilegio subscripserunt.

Crescentius diaconus.

Rodolphus indignus presbyter et abbas ex monasterio Sancti Laurentii, qui ponitur in clausura.

Ioannes presbyter card. tit. S. Grisogoni.
Franco diaconus.

Raynerius diaconus.

Datum xvi kalend. ianuarii per manus Benedicti episcopi Portuensis et vice Peregrini Coloniensis. archiepiscopi, bibliothecarii sanctae apostolicae sedis; anno pontificatus domini nostri Ioannis summi pontificis et universalis XIX papae in sacratissima sede B. Petri apostoli tertio, mense decemb., indictione x. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat praedictam Ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel iniustis vexationibus fatigare: scilicet, omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicae auctoritate. Si quae igitur in futurum ecclesiastica, saecularis vel alia persona hanc nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis percipiant, et apud districtum Iudicem praemia aeternae pacis inveniant. Amen.

Dat. die 17 decembris anno Domini 1026, pontif. Ioannis anno III.

II.

Insula Gradensis cum omni iure ad Gradensem patriarcham spectanti, Popponi Aquileiensi conceditur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Alii praedecessores summi pontifices similia privilegia concesserunt. — Aquileiense Ecclesiae caput et metropolis Ecclesiarum Italiae declaratur; et secunda post romanam sedem. Pallium quoque conceditur in perpetuum adhibendum statutis festis diebus. — Confirmatio Ecclesiarum omnium, parochiarum et bonorum ad Aquileiensem. Eccl. pertinentium. — Conceditur quoque insula Gradus suppresso ibidem patriarchatus titulo. — Omnibus episcopis ordinationes facere in districtu patriarchatus sine patriarchae consensu interdicitur. — Anathema contra privilegii huius transgressores.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri Popponi sanctae Aquileiense Ecclesiae patriarchae perpetuam salutem.

Cum magna nobis sollicitudine insistit cura pro universis Ecclesiis Dei ac piis locis vigilandi, ne aliquam necessitatis iacturam sustineant, sed magis propriae utilitatis stipendia consequantur; ideo convenit, nos tota mentis aviditate eorum veterum locorum stabilitatem ac integritatem maxime procurare et sedulo eorum utilitatem ac subsidia illic contrahere, ut Deo nostro omnipotenti id, quod pro eius sancti nominis honore et laude, atque gloria eius divinae maiestatis nostrarum rerum confirmare veteribus locis, sit acceptabile (2). Nobiscum ab eius locupletissima misericordia digna huiusmodi pii in sidereis censeris amor arcibus remuneratione. Igitur quia postulastis a nobis, quatenus patriarchatum Sanctae Aquileiense Ecclesiae cum omni suo honore atque suis pertinentiis totum in unum vobis conferamus, sicut olim a B. Petro principe apostolorum, nec non Eugenio atque Gregorio, caeterisque praedecessoribus nostris huius apostolicae sedis epi-

(1) Ex authent. exemplari edidit Ughell. Ital. Sac., t. v. (2) Nota barbariem styli.

Ecclesiae Sylvae Candidae confirmantur alia bona iuxta Romanam posita.

Anathema contra huiusmodi statuta inobservantia.

Exordium.

Alii praedecessores Summi Pontificis similia privilegia concesserunt.

Aquileiense Ecclesiae caput et metropolis Ecclesiarum Italiae declarator; et secunda post Romanam Sedem. Pallium quoque conceditur in perpetuum adhibendum statutis festis diebus.

Confirmatio ecclesiarum omnium, patriarcharum et honorum ad Aquileiensem Ecclesiam pertinentium.

Conceditur quoque manna Gradus supposito ibidem patriarchatus titulo.

scopis decretum est. Inclinati namque precibus vestris apostolica auctoritate concedimus et per huius nostri privilegii paginam confirmamus vobis, vestrisque successoribus, patriarchatum sanctae Aquileiense Ecclesiae fore caput et metropolim super omnes Italiae ecclesias: quoniam ante omnes constitutam et in fide Christi fundatam fuisse cognoscimus: atque volumus S. Aquileiensem in cunctis fidei rebus peculiarem et vicariam, et secundam esse post hanc almam romanam sedem, sicuti olim a B. Petro apostolo concessum fuisse videtur. Insuper vobis vestrisque successoribus apostolica auctoritate pallium concedimus, quo vos ad missarum solemnitas celebranda uti volumus in Natali Domini ac solemnitate Epiphaniae et in quatuor S. Mariae festivitatibus et in eiusdem dedicatione Ecclesiae, et in die Natalitii sui, et in Coena Domini, et in die S. Paschae, et in Ascensione Domini, et in die S. Pentecostes, et in Nativitate S. Ioannis Baptistae, atque in festivitatibus omnium apostolorum et in festivitate omnium sanctorum et in caeteris omnibus praecipuis festivitatibus, nec non in consecratione episcoporum. De rationali autem idipsum praecipimus, ut in caeteris festivitatibus utamini quemadmodum et de pallio. Insuper autem vobis vestrisque successoribus apostolica auctoritate universos episcopos S. Aquileiense Ecclesiae pertinentes nec non monasteria... atque etiam parrochias cunctas eidem patriarchatui pertinentes cum omnibus plebibus, titulis, ecclesiis seu capellis, castellis, villis, terris cultis et incultis, seu decimationibus eorum cum extitibus vel redditibus eorum, seu cum omnibus utensilibus eorum et appenditiis quaesitis, vel acquirendis, quae dici vel nominari possunt. Nec non confirmamus vobis vestrisque successoribus insulam, quae Gradus vocatur, cum omnibus suis pertinentiis, quae barbarico impetu ab eadem Aquileiense Ecclesia subtracta fuerant, et falso patriarchali nomine uteba-

tur, de qua multi antecessores vestri, temporibus meorum antecessorum et multorum imperatorum per multas synodos proclamaverunt, ad quas aemulus tuus multoties synodali sententia et imperiali praecepto vocatus venire renuit, unde interventu etiam et petitione dilecti filii nostri Conradi imperatoris Augusti, synodum congregavimus, in qua multi nostrates et Longobardi et Theutonici episcopi et abbates interfuerunt, ad quam ipse canonicè vocatus venire distulit. Unde iudicio omnium episcoporum qui aderant, restituta est tibi eadem insula cum omnibus suis pertinentiis, ut secundum Deum et votum vestrum eam ordinare vobis liceat, vel omnia, quae sub iure ac dominio patriarchatus praefati adiacere, vel pertinere noscuntur, quemadmodum beatissimus Petrus apostolus olim suo discipulo Marco evangelistae eiusque sequaci eleganti viro Hermagorae contulit. Statuentes igitur apostolica censura sub divini iudicii obtestatione et anathematis interdictu interdicimus, ut nullus unquam nostrorum successorum pontifex, nullusque episcopus, nullaque magna parvaeque persona in totis finibus vestri patriarchatus, vel episcoporum vestrorum dominio pertinentium, ordinationem quamlibet facere praesumat, nisi vestro vestrorumque successorum fuerit consensu, quatenus ecclesiarum ordines cum Dei adiutorio sedule accrescant. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu huius nostri apostolici privilegii transgressor extiterit, sciat se auctoritate Dei omnipotentis et apostolorum principis Petri et Pauli, et nostra, qui eorum fungimur vice, anathematis vinculo esse innodatum et a regno Dei esse alienum; qui vero huius nostrae epistolae institutionis in omnibus observator extiterit, benedictionis gratiam, vitamque aeternam et absolutionem omnium peccatorum suorum consequi mereatur a Deo, qui vivit et regnat in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum per manus Ioannis cardinalis

Omnibus episcopis ordinationes facere in districtu patriarchatus sine patriarchae consensu interdicuntur.

Anathema contra privilegia huius transgressores.

et cancellarii vice Petri diaconi mense septembris, indictione decima (1).

Datum per manus Bosonis episcopi et bibliothecarii S. R. E. in mense et indictione suprascripta in sacratissima sede beati Petri apostoli anno IV, Deo propitio, pontificatus B. Ioannis summi pontificis et universalis XIX papae.

Dat. mense septembris anno Domini 1027, pontif. Ioann. anno IV.

III.

Privilegium Popponi Aquileiensi patriarchae concessum irritatur, et Gradensis Ecclesiae Venetiae ac Histriae metropolis confirmatur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Lis orta inter Gradensem et Aquileiensem patriarchas. — Series facti. — Popponis nefanda gesta in insula Gradus. — Popponis astutia in subripiendo apostolicae sedis privilegio. — Nuncius ad utrumque patriarcham missus. — Synodus congregata ad huiusmodi causam digno-

(1) Loco indictionis X reponendam esse indictionem XI recte docet *Pagius in Critic. ad Annal. Baron.*, tom. IV, pag. 123; anno enim 1026, et quidem mense septembri, quo incursa erat indictio X, annum pontificatus III non IV numerabat Ioannes PP. Quare ut bene *annus IV* Ioannis cum indictione conveniat, legendum est *indictione XI*. Nota insuper, teste Dandolo, callide et per fallaciam a Ioanne allatum diploma Popponem impetrasse. Cum enim inter Venetos gravis discordia orta usque adhuc perducta esset, ut dux et frater eius Ursus patriarcha Gradensis, relictis propriis sedibus, in Histria exulare cogerentur; Poppo, arrepta occasione, Gradum invasit, et quasi loco, absente Urso, praesidio esse vellet, occupat, spoliatumque, suis munitum reliquit. Hinc missis legatis, a Ioanne pontifice relatum privilegium obtinuit, quod idem papa ex consensu synodi irritavit, ut mox legemus. *Illud quoque advertendum est*, allatum monumentum suspitione non carere interpolationis. Idem enim pontifex in sequenti constitutione irritationis diplomatis expresse declarat prout ibidem legere est, se Gradum Popponem concessisse, *sicut iuste et canonice per antiqua privilegia vobis et Ecclesiae vestrae pertinere dignoscitur*: quae tamen verba in hoc exemplari desiderantur. (2) Ex Codice Trivisano edidit Nicolaus Coletus in nov. edit. Ital. Sac. Ughell. tom. I, col. 1110.

scendam. — Summi pontifices, qui privilegia Gradensi patriarchatui dederunt. — Synodi sententia. — Confirmatio eiusdem patriarchatus cum iuribus omnibus et privilegiis. — Anathema contra inobservantes. — Subscriptio episcoporum.

Ioannes episcopus servus servorum Dei.

Si mortalibus inevitabiliter non immineret accidens ex prothoplasti parentis vitio deficere, nulla penitus ratio cogeret acta eorundem servanda futuris saeculis bona ad exemplum, vel improba ad cautelam stilo inextricabili commendare, ac minus idoneum foret auctores praesentes inspicere, et acta exequi exarata. Sed quia, ut praemissum est, primi parentis piaculo instantia caeterorum deficere caepit; provide eorum invenit humanitas, ne secum deperirent gesta propria ad informationem sequentium saeculorum, vel ad evitacionem, si obscura fuerint, debere adnotari, ut ipsa adnotatio immemores aetates superans significaret, quid utile, quidve gestum fuisset inutile, et lucida indagacione verum a falso in tempore opportuno secerneret. Quod si est in saecularibus negotiis id servari sancitum, cautius et diligentius in ecclesiasticis est observandum, qui tantum tempestatem saeculi horrent, quanto quiete perpetua ardent: tanto inquietudinem refugiant mortalium, quanto soli viventi Deo in saecula saeculorum placere desiderant. Cuius rei gratia omnibus S. Dei Ecclesiae filiis notum esse volumus, quod inter Ursonem patriarcham Gradensem et Popponem Foroiuliensem patriarcham, proh dolor! nostris temporibus zabulo ventilante commotum est, et ad quod usque perductum. Conspirante namque Veneticorum populo contra dominum suum ducem et praelibatum patriarcham fratrem suum, uterque posthabitis dignitatibus et curis, quae ad se pertinebant, alias se receptorunt: donec sopitis saecularibus insolentiis, ad sua repedare quivissent, sicuti postea reprobo evenus. Interea vero antiquo zelo accensus

Exordium.

Lis orta inter Gradensem et Aquileiensem patriarchas.

Series facti.

hostis Foroiuliensis patriarcha Poppo Gradensem civitatem adit, petens se recipi a civibus adiutorem confratris sui patriarchae Gradensis et amici sui ducis. Cui cum nollet acquiescere, per Deum et octo suorum sacramenta firmavit, sicut referente Ursone patriarcha et quamplurimis Veneticorum nobilibus, ac tum provincialium episcopis, didicimus, quod ad salvam faciendam duci et fratri suo patriarchae civitatem intraret. Ubi postquam intratum est, oblitus sacramentorum, Gentilium more, ut de saecularibus audivimus, quicquid in ecclesia inventum est, unca manu depraedatum est, duorum monasteriorum sanctimoniales stupratae ac violatae a suis sunt, neque monachis pepercit. Quin etiam defunctorum corpora quietem desiderantia e propriis tumulis auferens ad civitatem suam inhonorata transtulit, reliquias minus tamen quam desiderabat similiter secum devexit: altaria confregit, thesauros abstulit: civitatem aliquibus patronis Gradensem licet destitutam, munitam suis reliquit. Cui non sufficiens, hoc apposuit iniquitates super iniquitates, nos suis legatis petiit, poscens confirmationem omnium locorum suorum a nobis, et nominatim Gradensis insulae: quibus cum responderem non sibi iuste et canonice, ac per antiqua privilegia pertinere; dixerunt: non aliter ea petit Dominus noster sibi confirmari, nisi quemadmodum per privilegia vestrorum antecessorum suis antecessoribus et Ecclesiae suae confirmata est: et sibi iuste et canonice pertinere videtur, ac ipse probare potest et promittit. His auditis nec arbitantes eum audere illudere apostolicae sedi, et magis quia novimus pro hac ratione Ursonem patriarcham a bo. mem. domno Benedicto papa Romam vocatum, fassum se venire non posse sub excusatione imperialis timoris, licet legatos suos mitteret, petitionibus suis condescendentes privilegium sibi dare filio nostro Petro diacono et cancellario praecepimus. Sed et de insula Gradensi inseri iussimus,

sicuti audietis. *Praeterea confirmamus vobis insulam Gradensem cum pertinentiis, sicut iuste et canonice per antiqua privilegia vobis et Ecclesiae vestrae pertinere dignoscitur, et sicut ut ipse iuste probare omni tempore potes et promittis, ita ut secundum Deum tibi eam ordinare liceat.* Quod totum in contrarium accidit, quia nec iuste sibi pertinere convictum est, qui vocatus ad satisfaciendum de hoc Gradensi patriarchae, sicut promisit, venire distulit, nec secundum Deum dictam ordinavit insulam, neque antiqua per privilegia eam sibi pertinere, ut promiserat, ostendit. Privilegium, quod scriptum est sub praefata conditione manu nostra corroboratum, per suos remissum est nuncios. Post eorum reversionem nondum expleto triduo nuncius patriarchae Gradensis supervenit, flebilem nobis repraesentans epistolam, quam cum legissemus, magno moerore affecti sumus; sed recuperata spe ex eo, quod probare omni tempore iustitiam se habere promisit, nuncium nostrum Gregorium fide probatum et omni eloquentia insignem ad utrumque misimus cum epistolis paterne vocantibus eos ad nostram synodum: sed Poppo visis literis commotus... sicut Gregorius retulit, quod nec etiam caput inclinaret, sed potius tenorem privilegii denegaret. Et quia perditam Gradensem insulam haberet, querebatur, nec posse se venire ad nostram synodum nulla ratione interveniente profitebatur; sed de tenore privilegii in eodem loco vincetus est mendacem esse, quia exemplar demonstratum est a Gregorio, cui revertenti iunxit se Urso patriarcha, nos vocatus adiens. Quod cum cognovisset Poppo Foroiuliensis patriarcha, monachum quemdam legatum ad nos misit, nulla probabili ratione nec iusta defensione, ut promiserat, munitum. Quem cum retinere, audito adventu Ursonis patriarchae voluissem, fugam arripuit. Veniens autem ante nos patriarcha Gradensis triduo flebiliter questus est. Postea vero congre-

Popponis nefanda gesta in insula Gradus.

Popponis astituta in subripendo Apostolicae sedis privilegio.

Nuncius ad utrumque patriarcham missus.

Synodus congregata ad huiusmodi causam dignoscendam.

Summi Pontifices, qui privilegia Gradensi patriarchatui dederunt.

Synodi sententia.

Confirmatio eiusdem patriarchatus cum iuribus omnibus et privilegiis.

gata synodo in ecclesia B. Sylvestri infra nostrum palatium, residentibus nobiscum venerabilibus episcopis Petro Pipernensi, Benedicto Portuensi, Dominico Lavicanensi, Bosone Tiburtinensi, Reginerio Nepiensi, Benedicto Cerensi, Dodone Nucereni, Petro Praenestiniensi, Ioanne Bledensi, Ioanne Ortensi, Azo, Amato, seu Benedicto episcopis ac diaconibus, Benedicto archidiacono, Crescentio diacono, Petro diacono archicancellario, Crescentio et Rainerio diaconibus, et cardinalibus Stephano, Petro, Ioanne et alio Ioanne, seu caeteris tam episcopis quam presbyteris, nec non diaconibus, quorum subitus manus ascriptae esse subcernuntur; omnes res per ordinem relatae sunt, atque privilegia antecessorum nostrorum, scilicet, sanctissimi Pelagii, Gregorii et Honorii, Stephani et Gregorii, Leonis, Sergii et Leonis, Benedicti, Adriani, Bonifacii, Romani, Theodori, Anastasii, Ioannis, Sylvestri et Sergii ostensa, quorum imitantes, quam plurima de eadem Gradensi sede instituta, talem definitionem promeruit, ut privilegium confirmationis iudicio nostrorum episcoporum sibi, suisque successoribus de eiusdem sedis stabilitate perpetualiter faceremus. Quod et fecimus statuentes apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, ut nullus unquam in tempore praedictum Ursonem patriarcham et successores eius de praedicto patriarchatu Gradensi, sive de rebus ac possessionibus eius inquietare aut molestare praesumat; sed potius saepius nominatum patriarcham Gradensem cum sua integritate quietum remota omni contradictione ipsi suique successores perpetuis possideant temporibus, ita etiam ut absque suo suorumque successorum voluntario consensu nulli electionem suorum suffraganeorum facere liceat. Et quidquid ab eis iuxta normam canonicam pro commissae sibi Ecclesiae cura prolatum fuerit, tam a suffraganeis sibi episcopis, quam a clero et populo custodiri praecipimus. Qui vero haec, quae a nobis

pio intuitu promulgata sunt, infringere, aut in aliquo transgredi praesumpserit, omnipotentis Dei incurrat, et nostro anathemate confossus pereat, sed et cum diabolo perpetuo damnatus gemat. Qui autem custos et observator huius nostri apostolici privilegii extiterit, gratiam mereatur SS. Trinitatis et nostra benedictione fruatur, ac in saecula saeculorum laetetur.

Scriptum per manus Gregorii scriniarii sanctae Romanae Ecclesiae in mense decembri, indictione octava (1). Bene valete. Ego Benedictus episcopus Portuensis interfui et ss.

Ego Bosus episcopus Sanctae Tiburtinae Ecclesiae ss.

Ego Petrus episcopus Hostiensis ss.

Ego Dominicus episcopus Lavicanensis Ecclesiae ss.

Ego Benedictus S. Cerensis Eccl. episcopus ss.

Ego Ioannes episcopus S. Ortanae Ecclesiae ss.

Ego Raynerius S. Nepesinae Ecclesiae episcopus ss.

Ego Petrus episcopus Pipernensis Eccl. ss.

Ego Benedictus episcopus de Porta Latina ss.

Ego Dodo episcopus Nucerenis ss.

Ego Azo episcopus Camerinensis ss.

Ego Ioannes episcopus S. Bledanae Ecclesiae ss.

Ego Almatius ss.

Ego Leo S. Ficoclenensis Ecclesiae episcopus ss.

Ego Monaldus episcopus Ariminensis ex iussione D. Io. papae ss.

Ego Berardus S. Fugiliensis Ecclesiae episcopus ex iussione D. Io. papae ss.

(1) Datum videtur ex indictione viii hoc synodale decretum anno Christi 1024, verum in praescripta indictione mendum inesse oportet: siquidem privilegium Popponi concessum est indictione decima, seu mavis undecima, ut vult Pagius. Fortasse, pro octava reponenda est in loco xiii adeo ut coacta sit synodus, ac emanarit sententia labente iam anno 1029. Haec subdit Nicolaus Coletus iisdem verbis usus in adnotat. ad huiusmodi synodum relatam Concil., tom. xi.

Anathema contra inobstantes.

Subscriptio episcoporum.

Et diaconorum
S. R. E.

Ego Benedictus archidiaconus et vicedominus ss.

Ego Petrus diaconus S. R. E. et cancellarius sacri palatii ss.

Ego Crescentius diaconus ss.

Ego Riginerius diaconus ss.

Ego Stephanus cardinalis interfui.

Ego Ioannes cardinalis tit. S. Marcelli interfui.

Ego Ioannes cardinalis S. Marci interfui.
Script. mense decembri anno Domini 1029,
pontif. Ioannis anno vi.

IV.

Sanctum Martialem primum Lemovicensem episcopum Apostoli nomine appellandum esse declaratur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — S. Martialis a S. Petro apostolo baptizatus. — In praecipuis Christi actionibus praesens ei fuit. — Praesens quoque confessioni S. Thomae apostoli. — Spiritum Sanctum cum apostolis accepit. — A S. Petro apostolo ad praedicandum in Gallias missus. — Verbum Dei praedicans miraculis confirmavit. — Quare S. Petrus dicitur quoque confessor, quare apostolus, martyr, et princeps apostolorum. — S. Martialis dicendus apostolus cum S. Matthia, Luca et Barnaba. — S. Gregorius Angliae apostolus. — Romani pontifices quare apostolici nominentur. — Qui dicendi sint apostoli. — S. Martialem dicendum esse apostolum definit Ioannes PP. — Altare dicatum S. Martiali Romae in basilica S. Petri. — Eius festus dies celebratur die 1 iulii (2).

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Iordano episcopo et eius clero, cunctisque episcopis Galliarum, salutem carissimam cum benedictione apostolica.

Exordium.

Ad pastorem quidem sollicitudinem pertinet, cum aliquid controversiae in Ecclesia oritur, antequam vires recipiat, falcastro severae linguae extirpare radicibus,

(1) Ex Concil. tom. xi, col. 1148. (2) Hanc epistolam datam post annum 1024, et ante 1031, ex eo deducitur, quod in synodo Parisiensi habita anno 1024 contenderetur adhuc, an S. Martialis confessor, vel apostolus esset appellandus. In Lemovicensi vero habita anno 1031, et quidem sess. 1, mentio fit de allata Ioannis PP. epistola.

et ea superserere tam divinis, quam sanctissimis exemplis, quae messem Dei faciant et laetificent. Cum enim talia suscepimus, propalabunt subiecta. Beatissimus quidem Martialis, sicut in gestis eius reperimus, docente Christo in mundo, et praecipiente, a Petro apostolorum principe baptizatus est, et tanto Sancti Spiritus igne inflammatus, ut ex eo derelictis parentibus, soli ipsi filio Dei servire eligeret, et hunc magistrum et Dominum, Petro apostolo confirmante, cuius sanguine cretus erat, desideraret: quod et factum est. Nam in resurrectione Lazari praesens aderat: in coena interfuit, in lavatione pedum ministravit. Post passionem vero, quando putabant se Spiritum videre, palpare manus et latus Thomam vidit. Quando apostolis dictum est: Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, etc.; accipite Spiritum Sanctum;... quorum remiseritis peccata remittuntur eis, et quorum retinueritis retenta sunt (a) audivit; Ascendentem in caelum vidit; Spiritum Sanctum in igneis linguis descendentem et vidit et accepit, omnibusque linguis (1) effusas. Deinde principi apostolorum adhaesit, utpote carne propinquus, et baptismate filius, a quo, praecipiente Christo, ad praedicandum provinciis Galliarum est destinatus, ubi infinitum populum a cultu idolorum removens, Christo sua doctrina dedicavit; quam piam sanctamque, tam gravitate et pietate morum, quam resurrectione mortuorum, recuratione claudorum, caecorum illuminatione, et omnium mirabilium perpetracione confirmabat.

Huic modo quidam vestrorum, ut audivimus, detrabere praesumunt, quasi nihil sit ei commune cum apostolis, sed confessoribus. Hi vero non loqui, sed insanire videntur: quia gravati fascibus peccatorum, in caelis iudicare contendunt. Petrum denique nostrum, cui claves caelorum commissae sunt, confessorem dici-

(a) Matth. 28, Ioann. 20. (1) Forte lingua.

S. Martialis a
S. Petro apostolo
baptizatus.In praecipuis
Christi actionibus
praesens ei fuit.Praesens quoque
confessionem
S. Thomae
apostoli.Spiritum Sanctum
cum apostolis
accepit.A S. Petro
apostolo ad
praedicandum
in Gallias
missus.Verbum Dei
praedicans
miraculis
confirmavit.Quare S. Petrus
dicitur
quoque con-fessor, quare
apostolus,
martyr, et
princeps apo-
stolorum.S. Martialis
dicendus apo-
stolus cum S.
Matthia, Luca
et Barnaba.S. Gregorius
Angliae apo-
stolus.Romani Pon-
tifices quare
apostolici no-
minantur.Qui dicendi
sunt apostoli.S. Martialem
dicendum esse
apostolum de-
finit Ioannes
PP.

mus, quia Christum confessus est, dicens: Tu es Christus filius Dei vivi (a); et apostolum dicimus, quia ab ipso Domino ad praedicationem est missus; martyrem nominamus, quia praedicando Christum, martyrio vitam finivit. Principem apostolorum credimus, quia apostolos constituit, sicut est Marcus baptismate filius, et Matthias sorte electus, Lucas discipulus apostoli Pauli, et Barnabas, et quamplures. An forte nolunt hos recipi inter apostolos, eo quod ab apostolis sint electi et missi, qui Martialem eo quod non sit de duodeno numero, apostolica dignitate nolunt clarum videri?

Non putant alios apostolos, nisi illos duodecim: et ubi est quod dicit apostolus Paulus Philippensibus? Necessarium autem existimavi Epaphroditum fratrem, cooperatorem, et commilitonem meum, vestrum autem apostolum, et ministrum necessitatis meae, mittere ad vos (b). Silam quoque et Iudam ab apostolis apostolos nominatos invenimus. Anglorum enim Ecclesia usque hactenus beatissimum Gregorium, quem nos confessorem dicimus, proprium suum apostolum nominat; romani pontifices, quia vice apostoli funguntur, apostolici nominantur. Cum igitur apostoli nomen non sit numeri, sed suffragii: quicumque revelante Deo ad praedicandum mittitur, et sua pia exhortatione et exemplo commissum sibi divinitus populum a potestate diaboli liberat, non incongrue apostolus dici potest, quia apostolus missus dicitur. Nos vero, in firma petra aedificati, hunc, de quo loquimur, Martialem, utrum inter confessores ac inter apostolos Iesus Christus Dei filius, cui corporaliter adhaesit, et cuius gloriam videt, et benedictione est usus, annumeret, apostolum nominari posse definimus, et aequae apostolica officia in divinis mysteriis exhiberi sibi censemus; nec de illius beatitudine dubitare quemquam posse confidimus, qui sibi respondente nomine sacris operibus apo-

(a) Matth. 16. (b) Philon. 2.

stolicam dignitatem subtrahere invidiose conatur. Ut autem reverentia et celebritas tanti apostoli in toto terrarum orbe excelsius recolatur, aedificatum et dedicatum est a nobis in eius honorem pulcherrimum altare in basilica S. Petri apostoli Romae ad meridianam templi partem, in idus maii, ubi quotidie ipsius Sancti memoria devotissime veneratur, et praecipue in die natalitii eius, quod est pridie kal. iulias, quotannis dulcius recollitur.

V.

Canonicis Pisanis bona et privilegia omnia auctoritate apostolica confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio honorum. — Censurae contra eos, qui aliquid ex praedictis bonis abstulerint. — Confirmatio quoque praedii Pediani. — Item et censurae contra huiusmodi praedium auferre tentantes. — Confirmatio placiti cuiusdam. — Nomina canonicorum tunc temporis. — Subscriptio PP.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilectissimis filiis nostris spiritualibus canonicis Sanctae Dei Genitricis, semperque Virginis Mariae, vobis vestrisque successoribus in perpetuum.

Nostro quidem ordini congruit, ut maximam curam exhibeamus erga omnipotentis Dei Ecclesias, et semper nostra mens pervigil existat in illos, quos agnoscimus esse Iesu Christi Domini cultores. Igitur notum sit omnibus hominibus tam praesentibus, quam futuris, quia canonici Pisanensis Ecclesiae devote supplicarunt nostrum apostolatam per Ioannem praefatae Ecclesiae diaconum, ut confirmaremus illis et omnibus successoribus omnia, quae nunc retinent ex parte canonica, ubi constituti sunt propter divinum opus perficiendum. Nos autem divino spiramine compuncti inclinavimus mentes nostras

(1) Ex Tabulario Pisano edidit Ughellius Ital. Sac. tom. III.

Altare dica-
tum S. Mar-
tiali Romae in
basilica S. Pe-
tri.Eius festus
dies celebra-
tur die 1 iulii.

Exordium.

Confirmatio
honorum.

Censurae con-
tra eos, qui
aliquid ex
praedictis bo-
nis abstole-
rint.

Confirmatio
quoque praedi-
ii Pediani.

Item et cen-
surae contra
huiusmodi
praedium au-
ferre tenta-
tes.

Confirmatio
placiti cuius-
dam.

Nomine cano-
nicorum tunc
temporis.

ad peragendam voluntatem praenominati diaconi, et caeterorum Deo servientium canonicorum. Confirmamus itaque illi quicquid nunc ad praesens retinent, sive quae per subsequenda tempora in praedicta canonica acquirere possunt, id est decimationem, vineas et terras, necnon et reliqua praedia. Quicumque autem ex his omnibus a iam dictis canonicis auferre tentaverit, sciat se incurrere in laqueum aeternae gehennae. Insuper ex auctoritate omnipotentis Dei, et B. Petri apostoli, et nostra sciat se esse excommunicatum, et maledictum, et a communione, et ab Ecclesia separatum, atque cum Iuda et diabolo condemnatum. Similiter sicut superius missum est per nostram apostolicam auctoritatem, confirmamus eis praedium, quod vocatur Pedianum, et reliqua omnia, quae sibi absque tenimento canonice acquisierunt, seu quae in antea acquirere possunt. Si quis autem praedium a canonica S. Mariae auferre voluerit, anathematis vinculo perpetualiter se sciat esse condemnatum. Placitum quoque, quod peregerunt praedicti canonici cum archipresbytero Bonizone, iubemus per apostolicam auctoritatem, ut nullus dux, sive marchio, episcopus, comes, vicecomes, vel magna, parvaque hominis persona audeat illud requirere, vel recapitare. Quia tamen ad nostri apostolatus praesentiam relatum est in conspectu Bonizonis archipresbyteri quicquid ipse per studium suae malignitatis in eos deliquit, qui autem illud placitum requirere praesumpserit, perpetuae maledictioni subiaceat. Constitutum et peractum est hoc praeceptum a nobis in persona canonicorum S. Mariae, qui sunt: Petrus Domini gratia archipresbyter. Petrus decanus et cantor. Ioannes archidiaconus, Ioannes presb. et primicerius. Andreas presbyter. Albizo presbyter et custos. Dominicus presbyter. Amalfredus presbyter. Ursus presbyter. Bonizo presbyter. Ioannes presbyter. Leo presbyter. Teudo presbyter. Winizo pres-

byter. Albertus presb. Ioannes diaconus. Petrus diaconus. Albericus diaconus. Dominicus diaconus. Leo clericus. Bonus filius clericus. Orbertus clericus. Ut autem verius credatur, et ab omnibus conservetur perpetualiter, nostris propriis articulis confirmavimus hoc privilegium, insuper nostram papalem bullam subter imponi iussimus.

Ioannes divina praeeunte clementia sanctae catholicae Ecclesiae apostolicus praesul.

Datum et scriptum per manus Petri cancellarii sacri Lateranensis palatii in mense maio, indict. v (1).

Dat. mense maio, anno Domini 1032, pontif. Ioannis anno VIII.

VI.

Hugo Antissiodorensis episcopus
absolvitur (2).

SUMMARIUM

Magnus nefas in pontifice potestatem dissolvendi crimina negare. — Petrus Christum negans non amisit dignitatem. — Hugo Antissiodorensis absolvitur.

Ioannes gratia Dei romanae sedis episcopus
universis in orbe terrarum Ecclesiae filiis.

Nullum in Ecclesia catholica maius potest esse nefas, quam existimare alicuius naevum criminis, praecipue poenitentis, quod non queat dissolvere concessa Petro a Domino clavis. Debemus enim ante oculos mentis revocare lapsum ipsius primi pastoris, qui dum magistrum negavit, protinus ut poenituit, non solum gradum, vel dignitatem apostolici culminis non amisit, sed potius sui ovilis custodiam Christus illi postmodum evidentius assignavit. Quod nil aliud, ut credimus, quam lapsorum medicina fuit. Proinde fratri nostro Hugoni Antissiodo-

(1) Hic quoque male adnotatur v indictio, quae sub Ioannis pontificatu non cecidit, quare *indict.* fortasse xv legenda videtur: ut congrue Scriptorum errorem emendemus. (2) Ex tom. xi Concil. col. 1150.

Subscriptio
PP.

Magnus nefas
in Pontifice
potestatem
dissolvendi
crimina negare.

Petrus Christi-
stum negans
non amisit di-
gnitatem.

Hugo Antis-
siodorensis
absolvitur.

rensi praesuli, Deo et nobis sua peccata confitenti, seseque culpabilem reddenti, plenariam a Deo pollicente promittimus consequi indulgentiae veniam secundum sponsonem eiusdem, qua dixit: Non veni vocare iustos sed peccatores ad poenitentiam. Ideoque nobis debet effici carissimus: Quia Dei timore correptus, apparet humillimus, et quia in talibus requiescit Deus (1).

VII.

Cluniacensi monasterio donationes regum
et principum, bonaque omnia confir-
mantur: et omnimoda conceditur liber-
tas in regimine monasterii, sacrorum
ordinum susceptione, ac praesertim in
abbatis electione (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Odilonis abbatis instantia. — Donationes omnes, ac bona quoquomodo ad monast. spectantia eidem confirmantur. — Omnimoda conceditur exemptio ab episcopali subordinatione, etiam quoad ordinum susceptionem: et ab incursu censurarum, quamvis ab episcopo positarum. — Quod si quis querelam habuerit, iudicium sedis apost. quaerere teneatur. — Alia privilegia. — Abbas a solis monachis eligatur. — A quo maluerit episcopo consecrandus. — Confirmatur diploma.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilectissimo filio Odilone abbati monasterii, quod dicitur Cluniacum, in honore beatorum apostolorum Petri et Pauli consecratum, in comitatu Matliconensi situm, et pro te cunctis successoribus tuis abbatibus in perpetuum.

Exordium.

Cum omnium fidelium petitionibus et necessitatibus subvenire debeat apostolicae charitatis gratia, multo magis his est impertienda eius beneficii clementia,

(1) De hac Hugonis absolutione mentionem ullam non legimus penes Rerum Gallicarum scriptores. Gabriel vero Cossartius idcirco Hugonem a PP. absolvi voluisse dicit, quia cum et episcopus Antissiod. et Comes cabilonensis esset, bella susceperat confeceratque, ex quo episcopus ordinatus fuerat. De anno ne verbum quidem invenimus. (2) Ex notis Andreae Duchesnii ad Biblioth. Cluniac. col. 136.

quos singulariter proprios, et specialiter filios se gaudet habere sancta romana Ecclesia mater, et suae utilitatis gratia, et praecedentium Patrum auctoritate egregia; quorum etiam desideriis et votis eo plenius parere debet auctoritatis apostolicae sublimitas, qua certius constat eos non nisi illa desiderare et expetere, quae sunt ad honestatem sanctae pietatis, et utilitatem verae religionis. Et quoties in suae necessitatis commodis nostrum assensum, et solitae apostolicae auctoritatis studuerint humiliter requirere praesidium, ultro benignitatis intuitu nos convenit subvenire, et rite pro integra securitate solidare, ut ex hoc nobis quoque potissimum praemium a conditore omnium Deo in sidereis arcibus contribuat. Et ideo quia postulastis a nobis, ut praefatum monasterium apostolicae auctoritatis serie muniremus, et omnia eius pertinentia perenni iure ibidem inviolabiliter permanendo confirmaremus, et absque omni iugo seu ditione cuiuscumque personae constabilire nostri privilegii pagina studeremus: propterea tuis flexus precibus ob interventum domini invictissimi et pii Enrici... imperatoris Augusti, eiusque remedium animae, per huius nostrae auctoritatis privilegium statuentes decernimus, ut cuncta loca et monasteria ad praedictum Clun. coenobium pertinentia, quae ab aliquibus fidelissimis christianis regibus, episcopis, ducibus, seu principibus eidem loco sunt concessa, et ab antecessoribus tuis abbatibus adquisita, Bernone videlicet, Odone, Eymardo, et beatae recordationis sancto Maiolo praedecessore tuo, vel quaecumque ad eundem locum pertinere videntur, absque ullius contradictione cum magna securitate quietus debeas possidere, et per te universi successores tui in perpetuum. Necnon sub divini iudicii promulgatione et confirmatione, et anathematis interdictione corroborantes decernimus, ut nullus episcopus, seu quilibet sacerdotum in eodem venerabili coenobio pro aliqua

Odilonis abba-
tis instantia.

Donationes
omnes, ac bo-
na quoquomo-
do ad monast.
spectantia ei-
dem confir-
mantur.

Omnimoda
conceditur e-
xemptio ab e-
piscopali sub-
ordinatione,
etiam quoad
ordinum su-
sceptionem: et

ab incursum
censuram,
quomvis ab
episcopo po-
nitarum.

ordinatione, sive consecratione Ecclesiae presbyterorum vel diaconorum, missarumque celebratione, nisi ab abbate eiusdem loci invitatus fuerit, venire ad agendum praesumat. Sed liceat monachis ipsius loci, cuiuscumque voluerint, ordinationis gradum suscipere, ubicumque tibi tuisque successoribus placuerit. Interdicimus autem sub simili anathematis promulgatione, ut isdem locus sub nullius cuiuscumque episcopi, vel sacerdotis deprimatur interdictionis titulo, seu excommunicationis, vel anathematis vinculo. Non enim patitur sanctae sedis apostolicae auctoritas, ut ullius cuiuscumque personae obligatione proscindatur a se cuilibet concessa liberalis libertas: neque ipsius loci fratres ubicumque positi, cuiuscumque episcopi maledictionis vel excommunicationis vinculo teneantur astricti. Inhonestum enim nobis videtur, ut sine nostro iudicio, a quoquam anathematizetur sanctae sedis apostolicae filius, veluti cuiuscumque subiectae Ecclesiae discipulus. Si qua vero competens ratio adversus eos quemquam moverit, et hoc aliter determinari, vel diffiniri nequiverit, iudicium apostolicum, quod nulli praecudicium praetendere patitur, super hoc patienter praestoletur, et humiliter requiratur. Decernimus etiam, et illius, cuius vice quamvis indigni fungimur auctoritate, sancimus, ut isdem locus omnibus ad se ob salutem confugientibus sit misericordiae sinus, sit totius pietatis et salutis portus. Obtineat in eo locum iustus, nec repellatur poenitere volens iniquus. Praebeatut innocentibus charitas mutuae fraternitatis, nec negetur offensis spes salutis, et indulgentiae pietatis, et si aliquis cuiuscumque obligatus anathemate eundem locum expetierit, sive pro corporis sepultura, seu alterius suae utilitatis et salutis gratia, minime a venia et optata misericordia excludatur, sed oleo medicamenti salutaris fovendus benigniter colligatur. Quia et iustam sic est, ut in domo pietatis, et iusto praebatur dilectio sanctae fraternita-

tis, et ad veniam confugienti peccatori non negetur medicamentum indulgentiae et salutis. Sit autem omnibus ibi adventibus causa salutis hic, et in perpetuum divinae miserationis et pietatis refugium, et apostolicae benedictionis et absolutionis praesidium. Decernimus praeterea, et omnino constituimus ut praedicti loci obeunte abbate non ibi alius cuiuscumque personae violentiae constituatur ordinandus, sed ab ipsa congregatione loci, secundum timorem Dei et institutionem legislatoris Benedicti, pater, qui sibi praeesse debeat, eligatur, atque ad eum ordinandum qualiscumque illi placuerit episcopus advocetur. Quascumque vero terras nunc tenes, et quas tu tuique successores acquirere potueris, in perpetuum possidendas concedimus vobis. Si quis temerario ausu, quod fieri non credimus, contra huius nostrae apostolicae confirmationis seriem venire, aut agere tentaverit, sciat se Domini nostri, et apostolorum principis Petri anathematis vinculo innodandum, et cum diabolo eiusque atrocissimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi in aeternum ignem concremandum, simulque in voraginem tartareumque chaos demersum cum impiis delendum. Qui vero custos et observator huius nostri privilegii extiterit, benedictionis gratiam, et vitam aeternam a Domino consequatur etc. (1).

(1) Allatum diploma, cuius tamen veritatis fides tota penes ipsum Duchesnum sit (de fide quidem Duchesni non dubitaverimus profecto, sed ab aliquo ante eum interpolatum diploma suspicamus) datum ante annum 1034 probat historia Ecclesiae Lugdunen. Cum enim, ut asserit Sammarthanus Gall. Christ. nov. edit., Burchardus archiepiscopus obierit anno praecedenti, statim eius successor designatus est S. Odilo abbas a Ioanne PP., ut constat ex epistola Ioannis eiusdem relata a Dacherio Spicilegii tom. II. Ex cuius verbis illis *taceat iam carta, et lingua loquatur*, non obscure inferitur praecessisse iam alias Ioannis ad Odilonem, et huius ad Ioannem literas: quo fit ut allatum diploma datum putemus ante mortem Burchardi archiepiscopi: non enim gratis fuisset Ioannes PP. illum prosequutus, quem inobedientiae redarguerat.

Abbas a solis
monachis eli-
gatur.

A quo maluerit
episcopo con-
secrandus.

Confirmatur
diploma.

Quod si quis
querelam ha-
berit, iudi-
cium Sedis
Apost. quae-
rens teneatur.

Abba provide-
ria.

BENEDICTUS IX

PAPA CXLVIII

Anno aerae Christi comm. MXXXIII.

Benedictus nonus Alberici comitis Tusculani filius, ac Benedicti VIII et Ioannis XIX nepos, ordinatus est summus pontifex mense octobri anno 1033. A pontificia sede semel, iterumque disiectus est a contraria Tusculano comiti factione, quae plurimum vigeat: quare tres pontificiae sedis invasores eodem tempore extiterunt, nempe Benedictus IX per immensam auri vim populo distributam ordinatus; Silvester III, antea Ioannes episcopus Sabinensis dictus, post alteram Benedicti expulsionem in pontificiam sedem intrusus circa initium mensis ianuarii anni 1044, quam post menses fere III, a Benedicti partibus stante Conrado imperatore, Romae tunc temporis agente, dimittere coactus est; Gregorius VI qui sedem, ne dicam dignitatem, a Benedicto papa pecunia recepit. Benedictus enim pontificatui cessit persuasione viri sanctissimi Bartholomaei abbatis Cryptae Ferratae: quod tamen sanctissime factum, summaque cum apostolicae sedis utilitate, simonia primum, mox ambitione foedavit, scilicet dignitatem, ut diximus, Gregorio pene vendendo, ac post annos aliquot mortuo Clemente II legitimo Gregorii successore, remissam cathedram invadendo. Sed itaque Benedictus papa ante abdicationem annos fere XI, ac post reasumptam a Clementis II obitu dignitatem menses VIII. Fuit autem temporibus Conradi II et Enrici regis eius successoris imp. in Occidente, in Oriente vero imperantibus Romano, hinc Michaelae Paphlagone, mox Michaelae Calaphate, ac deinde Constantino Monomacho. Adhuc in vivis erat in pontificatu sedente S. Leone IX, qui pro eius conversione oravit, antequam spiritum Deo redderet: nec post illud tempus ulla de eo mentio fit apud scriptores.

I.

Confirmatio bonorum omnium ab Athone Florentino episcopo canonicis cathedralis illius Ecclesiae concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Bona omnia ab Athone concessa confirmantur. — Canonici Florentini sub protectione sedis apostolicae positi. — Enumeratio bonorum, quae confirmantur. — Interdictio ne quis molestiam ullam canonicis inferat in huiusmodi bonis. — Anathema contra violatores.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo Rolando sanctae Florentinae Ecclesiae praeposito, aliisque canonicis et successoribus in perpetuum.

Si iustis servorum Dei petitionibus satisfecerimus, procul dubio apostolica praecepta servamus. Quapropter inclinati precibus tuis, fili carissime, confirmamus atque corroboramus tibi, tuisque successoribus canonicis quidquid in pagina concessionis et confirmationis, quam videtur vobis fecisse episcopus nobis praesentibus, scriptum esse constat, donec tam in ipsa vestra canonica ita in modo servetur regula, quam scilicet canonicam tuendam et defendendam per eandem paginam ipse videtur episcopus nostrae, nostrorumque successorum apostolicae auctoritati tuendam et defendendam commisit atque supposuit, utque ea et vos securi ab omni laesione permanere valeatis desiderio; hac itaque petitione tua inclinati, ut diximus, te praepositum tuosque successores canonicam vitam ducturos, sub nostrae apostolicae defensionis munimine suscipimus, cum et bona omnia, curtes et terras, quae vestra et habet et habitura est canonica, videlicet et iuxta Florentinam urbem pratum Regis cum mansis et territorii omnibus, quae modo in Florentina Curte habet et retinet praedicta vestra canonica, curtem S. Andreae cum omnibus sibi pertinentibus, curtem de Quinto, curtem de Cintoria totam, sicut ipsi tenere et habere videmini, et illam

(1) Ex Ughell. Ital. Sac. tom. III.

Exordium.

Bona omnia
ab Athone
concessa con-
firmantur.

Canonici Flo-
rentini sub
protectione
Sedis Aposto-
licae positi.

Enumeratio
bonorum, quae
confirmantur.

partem, quam Petrus primicerius contra canonica instituta usurpare visus est, plebem de Ezinea cum curte et mansis et omnibus territoriis, et decimationibus, quaecumque ad eandem plebem, vel curtem pertinere videntur. Insuper totam, quod Thezo filius Lepisti pro salute animae suae in ecclesia S. Iohannis contulit, vel in eadem canonica. Terra S. Proculi in praedicta plebe; curtem, quae est infra plebem S. Petri sita; Valeam, cum omnibus adiacentiis et pertinentiis suis, nec non et ubicumque in eodem episcopatu aliquid tunc vel retinere videtur ipsa canonica, et quicquid Gerardus archipresbyter pro beneficio ab ipsa Florentina Ecclesia tenuit, tam in decimationibus, quam in mansis, et in praediis, nec non et quaecumque Stephanus abbas ex beneficio tenuit. Similiter et quaecumque primicerii beneficia fuerunt; atque plebem S. Hippolyti sitam Elsa, itemque campum et hortum, qui est iuxta ecclesiam S. Reparatae. Quae omnia sicut iam a Gerardo vestro episcopo vobis concessa sunt, et confirmata, ita nos tibi tuisque successoribus confirmamus, et stabilimus in perpetuum cum omnibus vestris mobilibus rebus, seseque moventibus, quas modo habetis, vel vobis ubique pertinent, et in antea Domino iuste et legaliter acquirere potueritis, sive ab eiusdem civitatis episcopo, sive ab aliis hominibus publicis et privatis. Praecipientes igitur iubemus, et apostolica auctoritate confirmamus, ut neque episcopus eiusdem civitatis, neque ulla parva vel magna persona habeat de vestris rebus iustus vel legaliter vobis pertinentibus ut dum canonice vixeritis disvestire, molestare, inquietare, vel aliquam minorationem vobis inferre. Quod si quis temerarius ausus fuerit, nisi infra quadraginta dierum spatium emendaverit, anathematis vinculo obligetur, et a regno Dei alienatus usque ad dignam satisfactionem. Qui vero custos nostrae sanctionis extiterit, benedictionem et gratiam omnipotentis Dei, et beati Petri apostolorum principis et nostram habeat. Bene valete etc. (1).

II.

Privilegium episcopis, et Ecclesiae Sylvae Candidae concessum a Benedicto PP. IX (2). Lege superius non absimile privilegium in Ioanne XIX, constit. Convenit apostolico etc. Dat. die 17 decembris, pontif. anno III.

SUMMARIUM

Prooemium. — Petri episcopi postulatio. — Bona omnia S. Sylvae Candidae Ecclesiae confirmantur. — Petri episcopi diligentia in munienda et exornanda ecclesia S. Rufinae. — Eiusdem Ecclesiae exemptio ab omni ecclesiastico et laicali datio. — Confirmatio praedii Avion cum pertinentiis omnibus. — Omnia suprad. bona eidem Ecclesiae confirmantur. — Alia bona. — Confirmatio honorum intra urbem positurum. — Decessorum pontificum concessionum confirmantur. — Ecclesiastici utriusque sexus immunes a laicali quocumque iure, datio, placito etc. declarantur. — Eorum causae a solis episcopis Sylvae Candidae dijudicandae. — Episcopi huius Ecclesiae in bonis obeuntium absque haerede et testamento succedant. — Ecclesiae Galeriae iuxta Castellum tertiam partem de suis bonis episcopis huiusmodi reddere teneantur. — Concessio aliorum honorum in Galeria. — Concessio Ecclesiae Ss. Rufinae et Secundae iuxta palatium apostolicum; nec non aliorum locorum. — Concessio ecclesiae S. Martinae Romae. — Ecclesia S. Benedicti Romae insula Licconia episcopis Sylvae Candidae conceditur in hospitium: prout Portuenses ep. habent ecclesiam S. Iohannis inter Duos Pontes. — Omnimoda iurisdictio in ecclesiasticos ecclesiarum S. Benedicti et Ss. Adalberti et Paulini. — Aliorum honorum confirmatio. — Confirmatio concessionum praedecessorum pontificum. — Concessio Ecclesiarum in civitate Leonina positurarum cum omnimoda iurisdictio super Ecclesias et clerum. — Concessio conferendi baptismum in die sabbati in ecclesia S. Petri, et sacra

(1) Datum oportet hoc privilegium ante annum 1037, quo Atho aliud diploma scripsit in confirmationem donationis a se factae. (2) Ex registris Gregorii IX edidit Ughell. Ital. Sac. tom. I.

Interdictio ne quis molestiam ullam canonicis inferat in huiusmodi locis.

Anathema contra violatores.

ibidem peragendi in altari maiori cum condonatione oblationum omnium. — Ius consecrandi et inthronizandi romanum pontificem — Similiter et imperatorem — Et casu aegritudinis papae, faciendi ea omnia, quae PP. in ecclesia S. Petri, et civitate Leonina facere solet. — Consecrandi altaria et monasteria S. Petri et ecclesias, monasteria, presbyteros, aliosque clericos civitatis Leoninae. — Stipendium statutis nonnullis diebus episcopis S. C. dandum. — Episcopi Sylvae Candidae perpetui bibliothecarii sedis apostolicae. — Anathema contra privilegii huius violatores. — Nomina episcoporum, qui huic privilegio subscripserunt.

Benedictus servus servorum Dei, Petro venerabili episcopo Sanctae Sylvae Candidae Ecclesiae, tuisque successoribus in perpetuum.

Prooemium.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benivola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impertiri assensum; ex hoc enim lucri potissimum praemium apud conditorem omnium Deum promeremur: quoniam venerabilia loca opportune ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur quia postulavit a nobis prudentia tua quatenus concederemus, et confirmaremus tibi episcopatum supradictum cum omnibus suis pertinentiis, quae per diversa loca reiacere videntur, vel quae ab aliquibus iniuste retenta, vel invasa esse noscuntur; inclinati piis precibus tuis, in primis, quae carius vobis videtur, episcopalem dignitatem tibi concedimus, adiutore Spiritu Sancto, et modis, quibus possumus, apostolica auctoritate confirmamus, et honore Iesu Christi Domini nostri confirmamus tibi, tuisque successoribus fundum in integrum, qui vocatur Buxus, in quo basilica Sanctarum Rufinae et Secundae constructa esse videtur ad episcopalem sedem, quam etiam tuo studio, muro, et fossato vallasti et circumdedisti, atque populo atque sacerdotibus bene sufficienter replevisti. Nos etiam omnes vestrae potestati et successorum tuorum submittimus, ut nunquam successorum nostro-

Petri episcopi postulatio.

Bona omnia S. Sylvae Candidae Ecclesiae confirmantur.

Petri episcopi diligentia in munienda et exornanda ecclesia S. Rufinae.

Eiusdem Ecclesiae exemptio ab om-

rum pontificum, vel aliae personae pro glandatico, herbatico, nec alio fodro, districtu, vel placito, pro aliqua datione, vel aliquo ingenio illos constringere, vel aliquo modo dare audeat, scilicet, ut diximus, in potestate tua et successorum tuorum, remota omnium hominum contradictione, in perpetuum maneat, et qualiter vobis placuerit eandem ecclesiam per vos, vestrosque successores, et aedificare, seu fabricare quam tu fecisti. Itemque concedimus, et confirmamus fundamentum in integrum, qui vocatur Avion, et montem Iordani, cum casis, vineis et terris, sylvis et incultis, una cum servis et ancillis atque colonis ibidem residentibus utriusque sexus et aetatis, vel cum omnibus eorum pertinentiis posita territorio Sylvae Candidae inter affines, a primo latere terra supradicti episcopii, a secundo latere rivus, qui vocatur Galeria, a tertio latere Ulbasol, a quarto latere Criptule, nec non fundum qui vocatur Mons Aureus cum omnibus suis pertinentiis, ab uno latere mons, qui vocatur Iordani, ab alio latere Criptule, a tertio latere fundus, qui vocatur Palmi, et a quarto latere fundus Lauretae, et a quinto latere terra monasterii Sancti Martini: seu fundus qui vocatur mons Grunduli cum omnibus ad eum pertinentibus, et inter affines, ab uno latere fundus Montis Aurei, et ab alio latere fundus Criptule et Ulbarolo, et tertio latere fundus Palmi, atque fundus, qui dicitur Oripo, cum omnibus suis pertinentiis, inter affines ab uno latere terra monasterii Sancti Martini, ab alio latere fundus Insula Sancta, a tertio latere curtis S. Petri, et fundus montis Grunduli, et a quarto latere terra de curte S. Petri. Item fundus, qui vocatur Criptule, et Palmi cum omnibus eorum pertinentiis, a primo latere fundus Tulisan, a secundo latere fundus Lauretae, a tertio latere terra Sancti Martini, et a quarto latere fundus Seconum omnino fundus Isidori cum omnibus pertinentiis suis, ab

ni ecclesiastico et laicali datio.

Confirmatio praedii Avion cum pertinentiis omnibus.

uno latere terra Sancti Martini, ab alio latere Castrangotol, a tertio latere Mensa Sancta: denique, et ipsum fundum Mensam Sanctam cum omnibus ad eam pertinentibus, ab uno latere casale quod vocatur Bucca, a secundo latere mons, qui vocatur Domponico, a tertio latere Musana, et a quarto latere S. Laurentius de Panti: pari modo fundum S. Basilidis cum omnibus ad eum pertinentibus, ab uno latere casale Ss. Petri et Pauli; ab alio latere vallis, quae appellatur Intentionara, a tertio latere Vivarolum, et a quarto latere monasterium S. Stephani: porro fundum Panzii cum omnibus suis pertinentibus, ab uno latere fundus Apronianum, ab alio latere Sylva Candida, a tertio latere Musanell, et a quarto latere Canullan, et a quinto latere tena Aureliana et sylva S. Stephani cum via Salinaria: simulque fundum Lauretium cum omnibus pertinentibus suis, ab uno latere terra S. Petri, ab alio latere terra S. Martini, a tertio latere mons Iliodori, a quarto latere fundus Oripo, seu casale Pauli, et fundus Serianus cum omnibus eorum pertinentibus, ab uno latere tena S. Martini, a secundo latere Sylva Candida, a tertio Mensa Sancta, et a quarto latere sylva S. Petri, necnon casale, quod dicitur Castagnetolo: ab uno latere Sancti Quatuor Fratres, a secundo fundus Orbanula, a tertio Musana, et a quarto latere Massanellus, atque sylvam, quae appellatur Magna, cum omnibus sibi pertinentibus, ab uno latere rivus de Galera, ab alio latere mons, qui appellatur Stupha ancilla Dei. Omnes namque fundos nominatos et casalia cum terris, campis, pratis, pascuis, sylvis cultis et incultis positus territorio Sylvae Candidae miliaria ab urbe romana plus minus duodecim, etiam aquimolum molentem in rivo, qui vocatur Galeria, cum omnibus sibi pertinentibus: et terra semitaritia, quae appellatur Pastinum Longum, ab uno latere Gualdsidinco, ab alio latere S. Petri, quae appellatur campo Mastali, a tertio

latere fundus montis Arcionis, et a quarto latere mons Paurum constitutus iuxta idem episcopium, sive alium aquimolum in ipso rivo cum omnibus sibi pertinentibus iuris eiusdem episcopii. Super his autem sequenti antecessores nostros, concedimus et confirmamus vobis massam iterum, quae appellatur Cesana, cum fundis et colonis, qui dicuntur Furculo, Tandidiana, Martiniana: item colonia de Solario, et de Cortina, et de Gradolfo: coloniam de Valle, et de Fontana, et de Sancto: coloniam de Castagna Cupa, et de Calbello: coloniam de Besano, sive quibus aliis vocabulis nuncupatur, cum omnibus casis, vineis, casalibus, seu appenditiis suis, etiam haec omnia simul cum finibus, terminis, limitibusque suis, terris, campis, pratis, pascuis, sylvis, arboribus pomiferis, fructiferis et infructiferis diversi generis, puteis, fontibus, rivis, aquis perennibus, aedificiis, parietinis, cultis, arenariis cum adiacentibus suis, cum ecclesia Sancti Andreae apostoli infra ipsam massam aedificatam una cum colonis, massariis, et angarialibus masculis et foeminis, filiis, filiabus, ac nepotibus eorum ibidem residentibus aut exinde pertinentibus, ubicunque inventi fuerint, cum omni censu, atque functionibus, et dationibus, angariis, vel quicquid de eadem massa, quae appellatur Cesana in integrum nostrae sanctae romanae Ecclesiae, secundum solitam consuetudinem persolvi debet, et cum omnibus quae ad praedictam massam Cesanam generaliter, et in integrum pertinent, positam in territorio Nepesino milliario ab urbe Roma 20 ex corpore patrimonii Tusciae, iuris sanctae nostrae romanae Ecclesiae cui, Deo auctore, deservimus, et inter affines ab uno latere terrae monasterii Sancti Stephani minoris ad Sanctum Petrum: ab alio latere, sylva, et terra, quae fuit de Ioanne Grammatico, a tertio latere pastoritia Dompnea, et a quarto latere massa Claudiana. Confirmamus etiam vobis casalia et colonias, atque castellum in integrum, qui

Alia bona.

appellatur Dalmachia cum fundis et casalibus, videlicet Artici, Dalmachia, Balneo, Stabla, Massa Iuliana, vel quibuscumque aliis vocabulis nuncupantur, una cum familiis masculis et foeminis, seu colonis per singula pertinentibus, cum casis, vineis, terris, sylvis, pratis, aquarumque decursibus, vel cum omnibus ad praedicta casalia et colonias, atque castellum pertinentibus, posita in territorio Nepesino, milliario ab urbe Romae plus minus vigesimo, inter affines: ab uno latere viam, quae ducit inter militiam de Curte de Capracorio, et terram de pastoritio S. Petri, ab alio latere terram de monte Arsitio et Focazan, qui appellatur Columnella, a tertio latere terra de curte Capracorio, qui appellatur Matera, et a quarto latere terra Sancti Laurentii, quae appellatur Silicara, et rivum, qui ducit per Buxitum, et Madulanum. Praeterea concedimus et confirmamus vobis, et per vos in eodem vestro episcopio in perpetuum, videlicet terras et vineas in integrum, quarum vocabula sunt: Campomastali, sylva de Campo Monti, et Lacusello, et cum omnibus finibus, terminis, limitibusque suis, vineis, campis, pratis, sylvis, pascuis, aedificiis, parietinis, attigiis adiunctis, adiacentibusque suis, vel cum omnibus ad eos pertinentibus generaliter et in integrum posita omnia territorio Sylvae Candidae, inter affines, ab uno latere terra praedicti episcopii, ab alio latere terra Gratiani, quae appellatur mons Arcioni, seu Maioratu usque in rivum de Campo Monti, et a tertio latere incipit ab ipso rivo usque in vallem de Arenula et Buxetum, atque inde per Novelletum usque in viam antiquam, in qua iacet pilum marmoreum, et usque in Cesa de calariculo, et a quarto latere cava de Castagneto, usque in rivum, qui vocatur Galera, et usque in sylvam tui episcopii. Concedimus etiam, et confirmamus tibi tuisque successoribus omnem illam terram, et sylvam quam olim Calolidus invaserat, et antecessori tuo Gui-

doni episcopo per scriptum refutaverat, quarum vocabula sunt haec, vallis de Ioanne Ecco, et mons Vespuleti, vallis de Giusule, et mons qui vocatur Puzoli, affines eius ab uno latere Galeria, a secundo latere Vadus, qui vocatur de Perenna et inde per viam, et per limitem usque in Tres Puteos, qui sunt in cilio montis, qui vocatur Puzal, et per ipsum cillum montis, et per limitem usque in viam publicam Silicinam antique, et Amarum, qui est iuxta eundem silicem, et inde per limitem et per viam, et Lucernaria, quae sunt in eodem limite, et per ipsum limitem usque in finibus, ubi finitur sylva praelibati episcopii, et sylva monasterii Sancti Martini usque ad Sanctum Petrum, et casale, quae vocatur de Rusina, et in eodem loco columnella fixa stare videntur, et a tertio latere limes maior, et via publica, qui ducit usque in fundum, qui vocatur Mensa Sanctarum, quae est iuris dicti episcopii, et a quarto latere mons et sylva, quae vocatur Balararia, quam tenet ipse tuus episcopatus, posita iuxta Buccage, et iuxta casale, quod vocatur de Rusina. Item concedimus et confirmamus vobis fundum in integrum, qui vocatur Maurorum cum omnibus finibus, limitibusque suis positus in territorio Sylvae Candidae, via Cornelia, milliario ab urbe plus minus duodecimo, et inter affines ab uno latere, via, quae ducit ad Mensam Sanctam, ab alio latere mons, qui vocatur de Ovea, et Caput Poncinum, a tertio latere via, quae pergit ad Salinum, et a quarto latere iuxta ipsam viam Castagnetulum et mons Armatus, atque Ficarola omnia de supradicto episcopo: item fundus, qui vocatur Campus Troiani, et fundus qui vocatur Buricella, et fundus Gradilia, et fundus, qui vocatur mons de Sorbo omnia integre cum suis finibus, et pertinentibus positus via Aurelia, milliario ab urbe Roma plus minus duodecimo. Item sex in integrum uncias fundi, qui vocatur Articiano, et montem qui vocatur de Domi-

nico, cum omnibus eorum pertinentiis, posita via Aurelia milliario ab urbe Roma plus minus tertio decimo, inter affines ab uno latere massa Margarita, et Casandria iuris sanctorum Basilidis, Tripodis, et Magdalene, quae est praedicti vestri episcopii, a secundo fundus, et fundus Agellus, qui sunt de eodem vestro episcopatu, a tertio latere fundus Verecundi, qui est iuris monasterii S. Martini ad Sanctum Petrum, et a quarto latere alias sex uncias de praedicto fundo Articiano. Itemque fundos octo, Lapmian. Pathi. Margarit. sui eorum Graecorum, Casanell. Casapupulis, Savinuli, qui et Sambuculus vocatur, sibi invicem cohaerentes, posita eadem via Aurelia milliario ab urbe Roma plus minus duodecimo, territorio Sancti Basilidis, inter affines ab uno latere fundus Attichian., ab alio latere fundus Casandria: a tertio latere fundus, qui appellatur Patriciorum, vel si qui alii affines sunt: nec non fundus in integrum, qui vocatur Iudaeorum, cum finibus, et limitibus suis, vel cum omnibus sibi pertinentibus positus praedicto territorio Sylvae Candidae. Praeterea concedimus et confirmamus vobis casale unum in integrum, quod vocatur Urbanum, sive quibus aliis vocabulis nuncupent, in quo sunt terrae, campi, prata, pascua vel cum omnibus sibi pertinentibus, positum territorio Subtrinensi, affines eius sicuti sunt, vel fuerunt, ab origine. Itemque confirmamus vobis, et Ecclesiae, cui praesidetis, in ipsam viam Appiam territorio Velletrano constitutam, massam videlicet urbanam cum Capuano et Caesariano cum fundis ad eandem massam pertinentibus, cum omni iure instructo, instrumentaque finibus terminisque suis, in qua est ecclesia S. Felicis, sicut in scriptis vestris habetur, et sicut etiam in tabulis lapideis, qui ante fores basilicae Sanctarum martyrum Rufinae et Secundae in muro positae videntur, legitur integriter. Praeterea concedimus et confirmamus vobis infra hanc

civitatem Romae terram, ubi olim fuit domus maior, cum omnibus sibi pertinentibus, posita in loco, qui vocatur Diburo, inter affines ab uno latere terra, in qua fuit domus de Marcezia coniuge Stephani Senescalci, ab alio latere terra, in qua fuit domus de Butio de Simeone, a tertio latere via publica, et a quarto latere Avus maior, et via quae ducit ad monasterium S. Ciriaci. Super his autem non novum facientes, scilicet, quod antecessores nostros sacrosanctis Albanensi, Ostiensi, et Portuensi, et aliis Ecclesiis fecisse cognoscimus, a praesenti sexta indictione, per huius nostrae apostolicae praeceptionis paginam statuimus, et statuendo per auctoritatem apostolorum principis confirmamus, ut presbyteri, diaconi, monachi, mansionarii, clerici cuiuscumque ordinis sint vel dignitatis, sanctimoniales, seu diaconistae omnes immunes sint a laicali servitio, iudicio, et publica datione in Galeria intra castellum, vel de foris habitantes, ita ut si imperator, aut marchio, sive missi eorum, aut successores nostri illuc venerimus, nullo modo in iam dictis personis per publicos ministeriales expensa colligatur, neque aliquo modo eis iniuria irrogetur; sed pro amore altissimi Dei, a cuius sorte clerici nuncupantur competenter honorent, liceat illis tantummodo vobis, vestrisque successoribus episcopis, et vicedominis, seu ministris nostris in cunctis reddere rationem, et vestram expectare iudicium, ut Deus honoretur, et vos successoresque vestri, vestrorum sacrorum ordinum servitio et obedientia non defraudemini, maneatque sub iudicio et districtu vestro secundum tenorem huius nostri apostolici praecepti, omnium hominum contradictione remota, ita ut nullus comes, vicecomes, castaldus, cubicularius, nullaque persona audeat eos ad servitium, vel ad angariam ducere, vel ad districtum, sive ad placitum protrahere, sive mansiones eorum hospitari vel invadere, vel faederare praesumat, sed tantummodo ex iussione ve-

Confirmatio bonorum intra urbem positorum.

Decessorum Pontificum concessionem confirmantur.

Ecclesiasticis utriusque sexus immunes a laicali quocumque iure, datio, etc. declarantur.

Eorum causae a solis episcopis Sylvae Candidae indicandae.

Episcopi huius Ecclesiae in bonis obventum absque haerede et testamento succedant.

Ecclesiae Galeries iuxta Castellum tertiam partem de suis bonis episcopis huiusmodi reddere teneantur.

Concessio aliorum bonorum in Galeria.

Concessio Ecclesiae Ss. Rufinae et Secundae iuxta palatium apostolicum: nec non aliorum locorum.

stra, et prompta voluntate illorum negotia, ut dignum est, moderentur, disponantur, iudicentur, et finiantur; nec non si quis christianorum ibidem obierit absque haerede et testamento, legibus succedere sibi Ecclesia, cui Deo auctore praesidetis, et vos, et vestros successores apostolica auctoritate iubemus. Tertia autem reddi vobis vestrisque successoribus a cunctis ecclesiis vel sacerdotibus et clericis Galeries absque omni diminutione censemus. Simili modo concedimus et confirmamus vobis terrena domus, ubi officiales commanebant, cum omnibus suis pertinentiis posita in Galeria, secus ecclesiam B. Nicolai confessoris Christi, quem tu ipse consecrasti ante hortum Castelli, quod denique domus plus conveniens esse videtur praedictae ecclesiae Sancti Nicolai vobis et clericis vestris, quamquam in ea laicae et saeculares personae maneant ad patranda libidinem, et saecularia facinora; quoniam iustum non est, ut domus lupanaris et turpis lucri Ecclesiae adhaereat, de qua etiam domo per Benedictum oblationarium vos investire fecimus. Itemque concedimus, et confirmamus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum ecclesiam Sanctarum martyrum Rufinae et Secundae, positam iuxta palatium nostrum, et locum, qui vocatur Cellarium, sive Lardirium, in integrum cum diversis criptis, parietibus, vel aedificiis eorum; nec non vineis, hortis, cum arboribus olivarum, et caeteras arbores pomorum, sive diversis criptis, et parietinas, ac terras, quemadmodum determinare videntur incipientes iuxta nostrum palatium, quod Scuta dicitur, et inde post vestiarium recte ad supradictam vestram basilicam Ulpianam, et inde iuxta parietem scrinarii nostri per terram, ubi columnae iacere videntur recte in via, et per ipsam viam descendentem ad limitem, qui est in terram vestram, et terram presbyterorum monasterii S. Pancratii, et ipso limite revolvente per Ellium supradictum, et parietis iuxta terram

praedictorum presbyterorum, ubi olivae stare videntur recte in parva turricella muri huius almae Romae, una cum ipsa turricella, et muro, seu turrae Saracena cum criptis et parietinis sub se et iuxta se, vel alias turres, quae extensa sunt ab una parte iuxta terram vestram, et pantanum cum eodem ipso integro pantano saliente ad viam publicam, quae ducit ad ecclesiam Sancti Ioannis Baptistae, sive ad palatium nostrum, et inde revertente iuxta terram, quae fuit Elperini et Azoni germanorum fratrum, et vineam ecclesiae Sancti Nicolai, sive terram haeredum de Maio Capuano, sive horticellum, qui fuit quondam Angeli, sive domum terrineam, quae est iuxta aliam viam publicam ducens ad nostrum memoratum Lateranense palatium. Itemque confirmamus vobis ecclesiam Sanctae Martinae cum omni sua integritate et pertinentia, positam Romae prope montem, qui dicitur Augustus. Necnon ecclesiam Sanctorum Adalberti et Paulini cum ecclesia Sancti Benedicti, et omni sua integritate et pertinentia, et sicut ad manus vestras hodie tenetis positam infra hanc civitatem Romam in insula Lycaonia, ut sit vobis vestrisque successoribus, cum volueritis episcopale domicilium, et congruum receptaculum, opportunumque habitaculum, quemadmodum habere videtur Portuensis ecclesia S. Ioannis inter Duos Pontes; presbyteros, atque clericos, qui pro tempore in eadem ecclesia Sanctorum Adalberti et Paulini et Benedicti fuerint, ita subiectos vobis esse volumus, ut proprios filios Ecclesiae vestrae, et ab omni iure illo subtrahimus tuae paternitati tantum eos committentes, ut solummodo vestrum iudicium expectent, vestro dominio famulentur, et per omnia vestris rationabilibus obsecundent mandatis; ut quoquo modo vobis placet ordinare secundum Deum, regere et informare et emendare nostra apostolica auctoritate in perpetuum liceat. Simulque concedimus et confirmamus vobis omnes

Concessio ecclesiae S. Martine Romae.

Ecclesia S. Benedicti Romae insula Lycaonia episcopis Sylvae Candidae conceditur in hospitium: prout Portuenses episcopi habent ecclesiam S. Ioannis inter Duos Pontes.

Omnimoda iurisdictio in ecclesiasticis ecclesiarum S. Benedicti et Ss. Adalberti et Paulini.

Aliorum bonorum confirmatio.

plebes, ecclesias, parochias, cum eorum pertinentiis vel adiacentiis, scilicet plebem S. Mariae in Sylva Candida cum titulis suis, titulum Sanctorum Ioannis et Pauli in Lucano, et titulum Sancti Angeli in Muansso, titulum S. Donati in Maiorata, atque plebem S. Gregorii in ipso loco, titulum S. Anastasii in Musano, et plebem S. Angeli in Duscitolo, cum terris suis, simulque plebem S. Ioannis in Nono, cum terris et titulis suis; titulum S. Marciani in ipso burgo cum terris suis, titulum S. Andreae cum titulis suis, nec non titulum S. Mariae, titulum S. Nicolai, qui est in castello de monte Destini, titulum S. Mariae cum terris suis; praeterea plebem S. Pancratii, cum terris et titulis suis, titulum S. Mariae in Insula, cum terris suis; plebem S. Luciae in Insula cum terris suis; similiter plebem S. Ioannis in Insula cum titulo et territorio suo; titulum Sancti Gregorii in ipso loco, simulque plebem S. Pauli in Formello cum terris, vineis, hortis, olivetis, atque titulis suis; titulum S. Silvestri in columna cum terris et vineis suis; titulum S. Angeli in Olibano cum terris et hortis suis; titulum Sancti Marciani cum terris suis; titulum S. Genesii in Dalmachia cum terris suis; titulum S. Laurentii in Formello cum titulis et hortis suis; titulum S. Mariae cum territorio suo; titulum Salvatoris cum terris suis; titulum S. Ioannis in ipso loco cum territorio suo; titulum Sancti Petri cum terra sua; titulum S. Angeli in Laureto; titulum S. Valentini in Criptule; item plebem S. Cornelii in Capricornio. Per huius privilegii vestri (1) et decreti paginam in perpetuum confirmamus praedicto vestro episcopo cum terris, vineis et olivetis et titulis suis; titulum Sancti Pancratii cum terris suis; titulum S. Mariae cum terris et prato suo; titulum Sancti Valentini, cum terris et oliveto suo, atque prato; titulum S. Donati cum terris suis, titulum San-

(1) Lego nostri.

ctae Mariae cum terris suis, titulum S. Laurentii cum terris suis; titulum S. Anastasii, cum terris et vineis suis; plebem S. Titi non longe a Civitella cum vineis, terris, et titulis suis; plebem Sancti Pauli in Formello cum vineis, terris, et titulis suis; titulum Sancti Silvestri, et Sancti Angeli cum terris et vineis, et plebem Sancti Donati in collina, cum terris, vineis, et olivetis, et titulis suis; titulum S. Mariae cum terris, et vineis; titulum Sanctae Christinae, cum terris, vineis, et sylvis suis, titulum S. Gregorii cum terris, et vineis; titulum S. Martini cum terris, et vineis; titulum S. Casiani cum terris, et vineis, et familiis tribus; titulum S. Anastasii cum terris, et vineis, et titulum S. Iustinae cum terris, et vineis; titulum S. Angeli cum terris suis; titulum S. Gregorii cum terris suis, et vineis; simulque plebem Sancti Marcelli in quarto decimo cum terris et vineis et oliveto, atque titulis, vel cum omnibus suis pertinentiis; titulum S. Angeli cum terris et vineis, denique plebem S. Petri in Buzano cum terris, et vineis, et oliveto suo maiore atque sylvis; et titulum Sancti Ioannis, et Sancti Stephani, atque Sanctae Mariae in Pentpertusa (1); titulum S. Mariae in Sepefano cum terris, vineis; titulum S. Stephani in Matera; titulum S. Mariae in Matera; titulum S. Blasii in Scrofano; titulum Sancti Ioannis in ipso Scrofano, et Sanctae Eugeniae in Matera; titulum S. Laurentii in Scrofano cum omnibus terris et vineis; titulum Sanctae Eugeniae cum terris et vineis; simulque plebem Sanctae Mariae in Olibula cum terris et vineis et titulo suo, et Sancti Angeli cum terris, et vineis. Pariterque concedimus et confirmamus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum, sicuti a sanctissimo Sergio papa, sive a caeteris praedecessoribus nostris pontificibus concessa et confirmata fuerunt; videlicet monasteria quinque, Sancti Stephani maioris, et minoris, Sancto-

(1) Forte *Petraperlusa*.

Confirmatio concessionum praedecessorum Pontificum.

Concessio Ecclesiarum in civitate Leonina positarum cum omnimoda iurisdictione super Ecclesias et clerum.

Concessio conferendi baptismum in die sabbati in ecclesia S. Petri, et sacra ibidem peragendi in altari maiori cum condonatione oblationum omnium.

rumque Ioannis, et Pauli; et Beati Martini atque Teclae, constituta iuxta magnam ecclesiam Sancti Petri, aut in caeteris ecclesiis, quae sunt constitutae in tota civitate Leonina; et si necessarium fuerit consecrare, nullus alius episcopus ad tale ministerium, vel consecrationem accedere praesumat, nisi vos vestrique successores episcopi sanctae Sylvae Candidae Ecclesiae in perpetuum. Concedimus autem, et confirmamus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum sanctum diem sabbati ad Baptismi sacramentum celebrandum et totum officium faciendum in ecclesia Beati Petri apostoli, et supra magnum altare, in quo toto venerabili altare, seu in confessione, quicquid auri, vel argenti, pallii vel cerae, sive aliarum rerum positum, vel oblatum, vel iactatum fuerit, vel vobis oblatum, ab hora videlicet diei tertia, qua ingredi ecclesiam ad ordinandum, et peragendum dictum officium vos volumus, et usquequo sanctae dominicae diei missam expleveritis per vestros custodes in vestram, vestrorumque successorum, remota omni contradictione, veniat potestatem; et quia ad tempus praedecessoris nostri domini Ioannis (1) in praedicta ecclesia Sancti Petri, a qua pene omnes Ecclesiae doctrinam acceperunt, sicut a magistra et domina, dies Dominica Palmarum, et dies Coenae Domini, et Parasceve inreverenter celebrantur, ut nec processio cum palmis in ipsa die dominica ibi fieret, nec in die Coenae Domini Gloria in excelsis Deo diceretur, et in Parasceve non tam reverenter, ut decebat, officium ibi fiebat; condoluimus, et meliorare hoc cupientes per vos, vestrosque successores statuimus, sicut statutum, et concessum, et confirmatum vobis est ab eodem praedecessore nostro, ut omni anno die Dominica Palmarum cum processione ab ecclesia Sanctae Mariae in Termis exeatis, et venientes ad

(1) Confirmatio concessionis Ioannis XIX PP. *Vide sup.*

magnum altare Sancti Petri missam celebratis. Similiter, et omni anno die Coenae Domini per vos vestrosque successores missam super altare Sancti Petri celebrare, Gloria in excelsis Deo dicere, sanctum Chrisma conficere, et quae ad episcopum pertinent, agere volumus. Seu omni anno die Parasceve supra ipsum altare maius Sancti Petri totum officium reverenter, ut vos decet, vestrosque successores, faciatis, in quibus tribus missis, prima in missa Palmarum, seu in missa Coenae Domini in officio Parasceve, quicquid auri vel argenti, pallii, seu cerae vel aliarum rerum supra iam dicto altare S. Petri, sive in confessione positum, aut iactatum fuerit, vel vobis oblatum ab hora, qua ipsae missae, et officia inchoata fuerint, et expleta per vestros custodes in vestram, vestrorumque successorum, similiter remota omni contradictione, deveniat potestatem, in quibus quinque diebus, si vobis vestrisque successoribus utile visum fuerit, aliquem diaconorum nostrorum ministrare ob honorem S. Petri et vestram reverentiam volumus; parentatum autem eiusdem ecclesiae S. Petri, et supradictorum suorum monasteriorum, et mansionariorum omnium mansionum Sancti Petri, seu totius civitatis Leoninae vobis vestrisque successoribus concedimus et confirmamus; inthronizare et incathedrare pontificem romanum in apostolica sede vobis, qui quotidiani in servitio S. Petri, committimus, nec non ad benedicendum cum aliis vos specialiter convocamus, similique modo ad ungendum, et consecrandum imperatorem, primum vestram, vestrorumque successorum episcoporum fraternitatem convocamus, ut quibus regimen totius ecclesiae S. Petri, et civitatis Leoninae commissum est, ab his primum sit benedictus; nec non cuncta sacra officia seu ministeria, quae nos, et successores nostri facere debemus, si aegritudine vel aliqua cura impediti facere non possumus tam in supradicta ve-

In consecrandi et inthronizandi Romanum Pontificem.

Similiter et imperatorem.

Et casu aegritudinis Papae, faciendi ea omnia quae PP. in ecclesia S. Petri, et

civitate Leonina facere solet;

Consecrandi altaria et monasteria S. Petri et ecclesiarum, monasteria, presbyteros, aliosque clericos civitatis Leoninae.

Stipendium statutis nonnullis diebus episcopis S. C. dandum.

Episcopis Sylvano Candidae perpetui bibliothecarii Sedis Apostolicae.

nerabili ecclesia S. Petri, et monasteriis suis, quam per totam civitatem Leoninam per vos, vestrosque successores fieri apostolica auctoritate decrevimus. Consecrationem vero altarium S. Petri, et suorum monasteriorum, nec non consecrationem ecclesiarum, altarium, sacerdotum, clericorum, seu diaconistarum totius civitatis Leoninae, vobis, vestrisque successoribus in perpetuum, sicut praelibatum est, concedimus et confirmamus. Quaeque autem usualiter vobis a ministerialibus altaris maioris competunt, hoc scripto vobis, vestrisque successoribus confirmamus. Idem in sabbato sancto pro coena solidos duodecim denar., quales per tempora concurrerint percipiendos, et quinque in uno quoque sabbato Quatuor Tempora, et duos cum candela olei, et cereis per unamquamque festivitatem, in quibus ibidem pernoctare debetis. Idem in festivitate S. Petri, et octavis in dominica Gaudete, in festis S. Andreae, in Epiphania, in Ascensione, in Pentecoste, in festis sanctae Rufinae triginta libras cerae, et duo congiaria de oleo, et duas libras de oliano. Candelas vero pendentes cum clamastariis, et cicindellas ad sufficientiam, sicuti semper fuit. In secunda feria Paschae, quoniam secundum antiquum morem ad staffilem, ubi de equo descendimus, nos nostrosque successores recipitis, chirothecas, quibus etiam ad missam uti soliti simus. Ad memoriam servitii nostri, qui semper pure S. R. Ecclesiae fecisti nobisque et antecessoribus nostris non solum te, sed omnes tuos successores episcopos bibliothecarios sedis nostrae esse perpetuo apostolica auctoritate censemus, ut merito, qui in apostolica Ecclesia desudatis, in apostolicis scriptis fideles testes semper existatis. Praedicta vero omnia, sicut superius dicta sunt a praedicta vi indictione, una cum sex partibus filorum salinarum positis in pedica nova invicem sibi cohaerentibus iuxta filios haeredum Ioannis We, seu Petri card., vobis, vestrisque successoribus

episcopis, vestraeque etiam ecclesiae Sanctae Rufinae et Secundae in perpetuum donamus, largimur, concedimus et confirmamus, atque stabilimus in usu et utili ipsius venerabilis episcopii, et omnium episcoporum suorum, qui per tempora tenuerint praedictam ecclesiam, statuantes quippe apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdicto, ut nulli unquam nostrorum successorum pontificum, vel qui publica functi fuerint actione, vel alia qualibet magna parvaque persona de omnibus, quae superius continentur, contra hoc nostrum pontificale privilegium agere, vel alienare, aut auferre, aut diminuere audeat, vel praesumat; sed potius firma et stabilia perpetuis temporibus, sicuti a nobis constituta et confirmata sunt, decernimus permanenda. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu contra hoc nostrum apostolicum privilegium in aliquo contraire, et transgressor esse praesumpserit vel frangere ausus fuerit, et in omnibus obediens et observator esse noluerit, sciat se auctoritate Dei omnipotentis Domini nostri, et apostolorum principis Petri, cui licet immeriti Dei tamen dignatione gerimus vicem, anathematis vinculo innodatum, et a regno Dei alienum, atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi, et omnibus impiis socius sit in inferno. Qui vero pio intuitu custos et observator huius nostri apostolici privilegii extiterit, meritis atque precibus B. Petri apostolorum principis, et Ss. martyrum Rufinae et Secundae in aethereis arcibus praemia, et benedictionis gratiam, atque misericordiam a iusto iudice Domino Deo nostro vitamque aeternam percipere et invenire mereatur in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum per manus Sergii scrinariarii, et notarii sacri palatii mense novembris indictione vi. Bene valete. Benedictus S. Fallaritanae, et Castellanae episcopus. Ego Gregorius S. Romanae Ecclesiae (1)

(1) Forte a S. Romana Ecclesia.

Anathema contra privilegii huius violatores

Nomina episcoporum, qui huius privilegii subscripserunt.

designatus in regimine S. Tudertinae Ecclesiae. Ego Leo diaconus S. R. E. Benedictus oblationarius. Benedictus cardinalis tituli Equitii. Bonizo presbyter, et vicedominus S. Rufinae, et designatus gratia Dei episcopus Tuscanen. Ego Crescentius subdiaconus de Ioanne de Romano. Decernimus etc. Si quae igitur etc. Cunctis etc. Amen.

Script. mense novemb. anno Domini 1037, pontif. Bened. anno v.

III.

Consecrationem abbatis sacri Cassinensis coenobii ad summum pontificem tantummodo spectare decernitur, eiusdemque coenobii bona confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Richerii abbatis preces. — Abbas per monachos ex eorum coetu eligendus. — Sin minus consecratus et consecrator anathemate percutiuntur. — Omnimoda exemptio monachorum a quacumque iurisdictione. — Anathema contra privilegii huius violatores.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, charissimo nobis in Domino Iesu Christo filio Richerico venerabili et religioso abbati a nobis consecrato et ordinato sacratissimi monasterii Beati Benedicti confessoris Christi, siti in monte qui vocatur Castrum Casini, suaeque almae congregationi perpetuam in Domino salutem.

Exordium.

Si petita apostolica suffragia universis Ecclesiis cogente ministerio, quo videmur praediti, impertiri debemus, quae specialiter ad nostrum solummodo apostolatum respiciunt, tanto citius pleniusque, quanto opportune his indigere cognoscimus, adipisci debent, ut nulla indemnitas venerabilibus locis provenire possit sub tuitione apostolica receptis, quae nostro brachio repugnante non submoveatur. Harum denique nostrarum sollicitudinum recompensatorem Deum credere, quem in eisdem locis quiete laudari

(1) Extract. ex Archiv. Vatic. Bull. Rom. Vol. I.

optamus. Nam tanto inibi degentium laudes et preces erunt acceptabiles quanto mentes eorum ab omni perturbatione nobis suffragantibus fuerint alienae. Igitur, quia postulasti a nobis, quatenus monasterium Sancti Benedicti in monte Casino situm, cuius abbatis consecrationem nuper ex dono piissimorum Henrici et Conradi imperatorum romanorum suscepimus et per nos et nostros successores in perpetuum, more antecessorum nostrorum privilegio muniremus, et sub interdictione anathematis loca sua defenderemus et confirmaremus; inclinati precibus tuis praedictum monasterium tibi a nobis consecrato, successoribusque tuis a nobis et a nostris successoribus in perpetuum nulla pravitate symoniaca interveniente consecrandis concedimus et confirmamus cum omnibus ecclesiis, cellis, castellis etc. Post vero obitum tuum nemo inibi constituat abbatem, nisi quem conventus, et voluntas communis fratrum ex ipsa congregatione elegerit: et electus ad nos vel successores nostros consecrandus gratis, et sine pretio veniat: quod si aliunde venerit, vel ab aliquo alio archiepiscopo vel episcopo consecrari maluerit, tunc consecrator et consecratus anathemata sint. Insuper apostolica censura sub divini iudicii obtestatione praecipimus, ut nullus episcopus praesumat in iamdicto monasterio, vel in ecclesiis sibi subiectis sacerdotem excommunicare, vel ad synodum provocare etc. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit haec, quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate iamdicti monasterii statuta sunt, refragari, aut in quocumque transgredi, sciat se, nisi resipuerit, anathematis vinculis innodatum, et a regno Dei alienum, et cum diabolo, et eius atrocissimis poenis, atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi in aeternis incendiis et suppliciis concremandus sit deputatus. At vero qui pio intuitu conservator, et in omnibus custodiens extiterit huius apostolici instituti, et ad cultum Dei respicientis bene-

Richerii abbatis preces.

Abbas per monachos ex eorum coetu eligendus.

Sin minus consecratus et consecrator anathemate percutiuntur. Omnimoda exemptio monachorum a quacumque iurisdictione.

Anathema contra privilegii huius violatores.

dictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro per intercessionem beati Petri apostolorum principis, et beati confessoris Christi Benedicti multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps esse mereatur. Scriptum per manum Stephani protoscrinarij sanctae sedis apostolicae mense iunio indictione sexta. Bene valete. Datum kalendis iulii per manum Bosonis episcopi sanctae Tiburtinae Ecclesiae et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae anno ab incarnatione Domini millesimo trigesimo octavo, pontificatus vero domini Benedicti octavi (1) papae sedente anno sexto (2) imperii vero domini Conradi imperatoris Romanorum duodecimo. Indictione sexta, mense iulii, die vigesima nona (3).

Dat. die prima iulii anno Domini 1038, pontif. Benedicti anno v.

IV.

Canonizatio beati Simeonis Syracusani, eiusque festivitatis institutio (4).

Prooemium. — Fama sanctimoniae S. Simeonis: et miracula ad eius sepulturam. — Popponis Trevir. archiepiscopi literae supplices ad Bened. PP. — Constituitur ut S. Simeonis festus dies ab omnibus feriatas habeatur. — Eius nomen in martyrologio reponendum. — Confirmatio decreti huius.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, omnibus archiepiscopis, episcopis, sacerdotibus, et universo clero, cunctisque populis tam regni Teutonici, quam etiam quarumcumque nationum vel linguarum, salutem carissimam cum benedictione apostolica.

Divinae maiestatis inenarrabilis auctoritas semper inenarrabilia faciens, sicut in sanctis suis mirabilis praedicatur, ita et operibus declaratur, dans eis virtutem et fortitudinem curare omnem languorem, et omnem infirmitatem. Quod donativum

(1) *Leges noni.* (2) *Leges quinto.* (3) Si indictione vi cum annis pontificatus Benedicti et imperii Conradi conferatur, facile de bene a nobis correctis scriptorum mendis constabit. (4) Transcript. ex Archiv. Vatic.

ipse Deus spiritualium donorum distributor et auctor militibus suis, quorum non est numerus, in hoc etiam mortali corpore, dum in saeculo degerent, propterea concessit, ut et iidem ipsi super spe divinae retributionis habentes Sancti Spiritus fidele pignus, fiducialius ac fortius inniterentur, et gentes divina mysteria intuentes, omni superstitione postposita, ad viam christianae veritatis ex intimo cordis converterentur: alios vero, quorum similiter incomprehensibilis est multitudo, post vincula tantum carnis his, quibus virtutem donavit atque magnificavit, ut corporeis exuviis in sepulchro positis, et membris in favillas resolutis, sentientibus atque videntibus mirabilia fides inculcarentur, et cumularetur, eos illic feliciter vivere, ubi vera est, et aeterna vita, ad quam nemini accedere licet, nisi vitae temporalis oblectamenta exosus ad illam tota semper mentis intentione suspiret, si quando mereatur de peregrinatione ad patriam, de exilio ad postliminium revocari. Igitur quoniam crebris nunciorum iudiciis, crebrisque literarum characteribus clamor magnus strepensque rumor ex Trevirorum partibus usque Romam pervolvit esse inibi viri cuiusdam Simeonis admirabile corpus, signis et prodigiis, virtutibus et miraculis radians, ut sol meridie sereno aere, terram strictius osculati Dominum benediximus toto corde, tota mente, totis viribus, qui nostris temporibus dignanter intra sanctam suam Ecclesiam hoc praecipuum membrum divino lumine accendit, ut sit lucerna ardens posita super candelabrum, quae luceat omnibus, qui sunt in domo Domini. Itaque conventi atque pulsati a charissimo fratre nostro domino Poppone eiusdem Treveris archiepiscopo, ut quod nobis visum fuisset de celebratione eiusdem sanctissimi viri, salubri definitione nostrae apostolicae auctoritatis statueremus, atque decerneremus, omnibus, quos in salutatione praenotavimus, notum his literis facimus, quid ex ea re censuerimus. Nam collecta

Fama sanctimoniae S. Simeonis: et miracula ad eius sepulturam.

Popponis Trevir. archiepiscopi literae supplices ad Bened. PP.

V.

Confirmatio bonorum omnium ab Ildobrando, Lamberto, et Athone Florentinis episcopis monasterio S. Miniatis concessorum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Oberti abbatis preces. — Monast. sub tuitione sedis apost. recipitur. — Cuilibet cuiuscumque dignitatis personae molestiam ullam monasterio, vel eius bonis inferre interdicitur sub anathematis poena.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Oberto abbati monasterii S. Miniatis Florentini, tuisque successoribus perpetuam in Domino salutem.

Valde bonum videtur si postulantibus a nostra apostolica sede tuitionem piorum locorum libenter concedamus; tu autem, fili charissime, quia postulasti a nobis, quatenus munimen, ac defensionem apostolicam monasterio S. Miniatis, cui praesse meruisti, dignatione solita pro nostro praecepto daremus. Nos autem idcirco (2) sanctum piisque iudicamus, non negare debemus, sed voluntate promptissima largiri. Ideo inclinati precibus tuis concedimus tam tibi quam etiam tuis successoribus tuitionem apostolicam; adiudicamus omnes homines ibidem monasterio adversantes, aut laesiones, violentiam facientes in rebus ipsius monasterii, facultates, vel factorum praecedentia tempora, ut nullus rex, nullus imperator, nullus praesul, nullus dux, nullus marchio, nullus comes, nullus vicecomes, et

cem bullae posita: sed maior in hoc inest error; nemo enim dixerit, mense septembri *Virginis partum radiare*. Nec obstat inverisimile videri distulisse Popponem ad annum ea peragere, quae tanto studio procuraverat. Dilationis enim causa esse potuit, aedificatio ecclesiae, quam ille B. Simeoni dicavit, in qua habitum fuisse cleri conventum coniecere possumus. Quod si difficultatem aliquam nostra patitur coniectura, profecto minor ea est, quam nobis parit ipsa inscriptio, qua sententiam suam firmare studet Papebrochius.

(1) Ex Tabul. Florent. edidit Ughell. Ital. Sac. tom. III. (2) Deest fortasse *quod*.

Constituitur ut S. Simeonis festus dies ab omnibus feriatas habeatur

Eius nomen in martyrologio reponendum. Confirmatio decreti huius

Exordium.

Oberti abbatis preces.

Monast. sub tuitione Sedis Apost. recipitur.

Cuilibet cuiuscumque dignitatis personae molestiam ullam monasterio, vel eius bonis inferre interdicitur sub anathematis poena.

parva nulla persona aliquid tale audeat praesumere, scilicet in rebus, quas episcopi Florentini, videlicet Ildebrandus, Lambertus, et Atho ipsi monasterio concesserint, aut alii homines pro sua anima tribuerint, vel quae tu ipse ibidem acquisivisti, et amodo acquirere poteris, stantes apostolica censura ut si quis publica vel privata persona, magna vel parva, in his omnibus rebus tam mobilibus, quam immobilibus, tuisque successoribus molestare, inquietare, aut de vestris manibus rumpere temptaverit, sit anathematis vinculo innodatus, et nostra apostolica maledictione damnatus, donec satisfactionem talium faciat commissorum. Qui vero custos roborationis huius nostrae tuitionis, defensionis, confirmationisque extiterit, benedictionem et gratiam a iusto iudice Domino Deo nostro consequi mereatur.

Scripta per manum Sergii notarii et (1) sacri nostri palatii, mense aprile, indictione XII. Valet.

Script. mense aprilis anno Domini 1044, pontif. Benedicti anno XI.

VI.

Annulatio et irritatio cuiuscumque bullae ius concedentis Popponi Aquileiensi patriarchae in Gradus insula (2).

SUMMARIUM

Proemium. — Ecclesiastici ordines non temerandi. — Popponis Aquileiensis fraudes, et nefanda gesta. — Conditionata concessio ei facta. — Condicio nunquam purificata. — Synodus romana sub Ioanne XIX, ad examinandam controversiam Popponem inter et Ursonem Gradensem. — Summi pontif. qui privilegia Gradensi Ecclesiae concesserunt. — Quae fecerit Ioannes PP. in d. controversia. — Popponis contumacia, et refragatio. — Maioraque scelera. — Legati missi ab Ursono patriarcha et duce Venetiarum. — Bona Gradensis patriarchatus propria. — Synodus Romae habita pro confirmatione dd. honorum Graden. Ecclesiae. — Episcopi, qui synodo interfuerunt. — Gradensem Ecclesiam perpetuo patriarchalem futuram decernitur. — Om-

(1) Adde *scrintarii*. (2) Ex Cod. Trivisanoeo edidit Nicolaus Coletus Ital. Sac. tom. v, col. 1113.

nimoda Ecclesiae eiusdem ac honorum libertas ab omni alieno iure. — Privilegium Popponi patriarchae concessum omnino irritatur. — Anathema contra violatores privilegii huius. — Episcopi qui huic privilegio subscripserunt.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, Ursoni Gradensi patriarchae perpetuam in Domino Iesu Christo salutem.

Sicut plurimum gaudemus in Domino, et in dono gratiae ipsius gloriamur, si sancta Ecclesia per bona opera crescit magnifice, et dilatatur amplissime; ita nimirum affligimur, et tribulamur de eius oppressione, super quam crebro lamentationum sermo perlatus est. Non oportuerat quidem ab illis a quibus sustentari, atque honorari debuerat, tantis eam oppressionibus concuti, ideoque necessarium est, ut remotis talium tergiversationibus, quibus venenosa malitia revelari et obscurari bonitas et veritas solet, adminiculum non modicum lamentantibus iuste impendatur, atque ab apostolica sede suffragetur, quos per divinam gratiam Christi auxilio dignum est adjuvari; neve totius Ecclesiae perturbatione imprudens praecedat intentio, et ea, quae a sanctis praedecessoribus nostris, et reliquis sanctis dudum fuerant prohibita, denuo reviviscant. Sedis namque nostrae consideratione compellimur ea, quae ad notionem nostram emendando pervenerunt, propter Deum non relinquere, sed digna emendatione corrigere. Etsi saecularisius (1) officiis ordo suus, et tradita a maioribus disciplina servanda est, quis ferat ecclesiasticos ordines temerari ac praesumptione confundi? aut ita negligere, et emendanda non opem ferendo postponere? Quapropter omnibus sanctae Dei Ecclesiae filiis notum esse volumus, quod detestabile nefas tempore nostri decessoris Ioannis papae a Poppone Foroiuliensi praesule diabolo suadente actum est adversum Ursonem Gradensis Ecclesiae novae Aquileiae patriarcham; praedictus

(1) Sic in edit. Mainardiana; forsitan *Et si saecularibus*.

Proemium.

Ecclesiastici ordines non temerandi

Popponis Aquileiensis fraudes, et nefanda gesta

quidem Poppo Gradensem civitatem adiens, fraudulenter eam invasit, invasamque gentiliu more depopulavit, ecclesias violavit, altaria fregit, thesauros abstulit, monasteria destruxit, et de tantis non erubescens flagitiis, insuper hanc apostolicam sedem suis petiit simulationibus, poscens ab ea per suos nuncios sibi privilegium fieri nominatim de Gradensi insula, quam promiserat iuste et canonice, ac per antiqua privilegia ostendere ad se pertinere, unde privilegium sub tali consecutus est tenore: ut si quando de ea aliqua oriretur quaestio, sic iuste absque ulla occasione ad se pertinere comprobaret, quemadmodum promiserat. Quod totum in contrarium accidit; quia cum Urso Gradensis Ecclesiae patriarcha, primum per suos nuncios, deinde per semetipsum hanc apostolicam peteret sedem ad conquerendum de suae sedis invasione, idem Poppo vocatus ad satisfaciendum, sicut promisit, non solum venire distulit, verum etiam praedictam insulam per antiqua privilegia iuste, et secundum Deum sibi pertinere, ut promiserat ostendere minime potuit; quin etiam tenorem privilegii negavit. Et quoniam ex his, quae promisit, nihil ostendere valuit, privilegium, quod sub praefata conditione consecutus est, suo tenore iuste evacuatum, ac regulariter ad nihilum est redactum. Pro hac siquidem re idem noster decessor Ioannes papa congregavit S. synodum in ecclesia B. Sylvestri, ante cuius praesentiam veniens Urso Gradensis Ecclesiae patriarcha de statu suae metropolitanae Ecclesiae, eiusque pertinentiis quam plurima ostendit privilegia a nostris antecessoribus suae sedi concessa, scilicet a sanctissimo Pelagio, Gregorio, Honorio, Stephano, item Gregorio, Leone, Sergio, item Leone, Benedicto, Adriano, Bonifacio, Romano, Theodoro, Anastasio, Ioanne, Silvestro, et Sergio. Quae omnia noster antecessor studiosè considerans firmando vetera per synodalem censuram sub divini iudicii obtestatione tale novum con-

struit privilegium, ut nultus unquam in tempore praedictum Ursonem patriarcham, ac successores suos de praedicto patriarchatu Graden. sicut de rebus ac possessionibus eius inquietare, aut molestare praesumat, sed potius cum sua integritate quietus, remota omnium contradictione, ipse, suique successores eandem patriarchalem sedem cum omnibus suis pertinentiis perpetuis possideant temporibus. Popponi vero epistolam direxit, ut cuncta ablata sub Trium Personarum sacramento Gradensi patriarchae restitueret. Quod non solum non adimplevit, sed etiam contra divinum ius, et sanctorum Patrum sancita quibusdam inhoneste sibi suffragantibus privilegium fraudulenter impetravit de stabilitate suae Ecclesiae, et Gradensis patriarchatus subiectione. Qui ad cumulum suae damnationis addens quoque iniquitatem super iniquitatem, nostro etiam tempore iterum Gradensem civitatem furtim ingrediens, cunctis abominabile in ea commisit flagitium, totam videlicet civitatem cum ecclesiis incendit, altaria confregit, thesauros abstulit, et quicquid ab igne remansit, paganorum ritu secum detulit. Pro tanto denique repetito sacrilegio Gradensis patriarcha apud apostolicam sedem eodem mittente invasore, per suas litteras lamentatus est. Sed antequam a nobis de tanto coerceretur ausu, divino iudicio sine confessione et viatico ab hac luce subtractus est. Tandem Urso Gradensis patriarcha, una cum Dominico Contareno dilecto filio nostro duce Veneticorum, sive Dalmaticorum, et populo Venetiae, nobis per suos supplicavit legatos: videlicet Benedictum vener. abbatem SS. Trinitatis et Sancti Michaelis Archangeli de Brundulo, Ioannem Stornatum, Gregorium clericum, quatenus omnia sibi suaeque sedi subiecta nostra restituerentur auctoritate, et privilegium, quod Poppo de Gradensis Ecclesiae subiectione contra divinam auctoritatem acquisivit, evacueremus: quin etiam privilegia nostrorum decessorum

Conditionata concessio ei facta.

Condicio nunquam purificata.

Synodus Romana sub Ioanne XIX, ad examinandam controversiam Popponem inter et Ursonem Gradensem.

Summi Pontif. qui privilegia Gradensi Ecclesiae concesserunt.

Quae fecerit Ioannes PP. in d. controversia.

Popponis contumacia, et refragatio,

Maioraque scelera.

Legati missi ab Ursono patriarcha et duce Veneticorum

Bona Gradensis patriarchatus propria.

palam ostensa de statu suae Ecclesiae renovaremus, atque confirmaremus, sive de rebus, atque possessionibus sui patriarchatus, quatenus, quae infra Venetiae, vel Italici regni ditionem, seu in comitatu Istriensi consistere noscuntur, videlicet ut omnia, quae Rivoalto, in Mathamauco, in Equilio, in Pineto, in civitate Nova, in confinio suae iamdictae civitatis Gradensis, seu Ursiano, vel Gaiazzo, in Zemulis partim in territorio Aquileio, et in Marino termino, in Istria, in Tergeste, Iustinopolis, Pirano, item in civitate Nova, Parentio, . . . Pola, atque in castello S. Georgii, et in reliquis locis tam infra, quam extra, seu in Bononia, vel Romania, Ravenna, Arimino, Pensauro, sive in quibuscumque locis Italici regni, seu Venetiae habere, ac possidere sui antecessores visi sunt, ipsi suique successores absque cuiusquam contrarietate, seu refragatione retinere et possidere quisivissent. Quorum petitionibus zelo domus Dei calefacti libenter annuentes, et, ut iustum est, decernentes, in romana Ecclesia S. synodum congregavimus, residentibus nobiscum venerabilibus episcopis, presbyteris, diaconibus cardinalibus, subdiaconibus nostris abbatibus, et quorum aliquorum nomina haec sunt.

Synodus Romanae habitae pro confirmatione dd. bonorum Gradensis Ecclesiae.

Episcopi, qui synodo interfuerunt

Ioannes Lavicanensis nepos noster episcopus.
 Tedaldus Albanensis episcopus.
 Ioannes Portuensis episcopus.
 Ioannes Praenestrinensis episcopus.
 Benedictus Ostiensis episcopus.
 Amatus Vellitrensis episcopus.
 Bonizo Tuscanensis episcopus.
 Honestus Foropoliensis episcopus.
 Adam Forosempronensis episcopus.
 Crescentius S. Ruffinae Eccl. episcopus.
 Vido Humanensis episcopus.
 Andreas Perusinus episcopus.
 Ubertus Sasenates Eccl. episcopus.
 Arduinus Feretrans episcopus.
 Teudaldus S. Mariani episcopus.
 Ioannes S. Sabin. Eccles. episcopus.
 Theudericus Urbinensis.

Theudaldus.

Ubertus.

Benedictus archidiaconus S. R. E. et vicedominus.

Ugo.

Petrus, cancellarius noster.

Leo

Romanus

Crescentius

Petrus, qui et Mancio

dicitur

diacones nostri.

Ioannes archicanonicus, et archipresbyter canonicae S. Io. ante portam Latinam.

Ioannes cardinalis presb. tit. S. Ceciliae.

Io. cardinalis tit. S. Martini.

Io. card. tit. S. Damasi.

Ubertus card. tit. S. Anastasiae.

Martinus card. tit. S. Savinae.

Teudaldus primicerius.

Benedictus oblationarius S. R. E.

Benedictus presbyter et card. tit. S. Silvestri.

Petrus card. tit. S. Grisogoni.

Ioannes, Addmarius, Eirozo, Sico, subdiacones.

Benedictus abbas monasterii S. Gregorii, quod dicitur Clivus Scauri.

Bartholomaeus ven. abbas S. Mariae Grotta Ferrata.

Benedictus abbas monasterii S. Mariae, quae vocatur S. Petri ad Vincula.

Leo abbas S. Pauli apostoli.

Georgius abbas S. Laurentii foris murum.

Ioannes abbas S. Sabae.

Petrus abbas S. Mariae in Aventino.

Ioannes abbas S. Rosilii Foropoliensis.

Bonizzo abbas monasterii S. Petri Perusii.

Felix abbas S. Basilii.

Simeon abbas S. Mariae in Pallara.

Et caeteri nobiscum residentes in gremio S. R. E., quorum deliberatione hoc apostolatus nostri privilegium fieri decrevimus. Tibi fratri nostro venerab. Urso S. Gradensis Ecclesiae patriarchae, ad quem nunc nostrum convertimus sermonem praecipue ob iustitiam, quam te, tuamque Ecclesiam petere videnter novimus, per quod apostolorum principis

Gradensem Ecclesiam perpetuo patriarchalem futuram decernitur.

Omnimoda Ecclesiae eiusdem ac honorum libertas ab omni alienatione.

Privilegium Popponi patriarchae concessum omnino irritatur.

Anathema contra violatores privilegii huius.

Petri, et nostra, cuius vicem gerimus, auctoritate, antecessorum nostrorum privilegia imitando praedictam Gradensem Ecclesiam perpetua stabilitate patriarchatum esse sancimus; tibi illic praesidenti, tuisque successoribus totam metropolitae, atque patriarchae officium libere peragendum concedimus, et de omnibus vestris possessionibus praecipiendo interdiciamus; ut nullus patriarcha, archiepiscopus, praepositus, decanus, vicedominus, dux, marchio, comes, vicecomes, aut exactor alicuius rei, nec ullus iudex publicus, vel quilibet ex iudiciali potestate vim aliquam, vel invasionem inferre praesumat, aut aliquo modo molestiam ingerere tibi Ursoni patriarchae, tuisque successoribus, sive in ecclesiis, et plebibus, seu in familiis, in colonis, servis, vel mancipiis, ac reliquis, quae super eiusdem Ecclesiae terris manent. Sed omni iure, et tenore (1) Gradensis Ecclesiae a patriarchis nunc et semper ibidem praesidentibus libere, quae praelibavimus, absque ullius infestatione retineantur, ac perpetuo iure possideantur. Privilegium vero, quod Poppo Foroiuliensis praesul de subiectione Gradensis patriarchatus fraudulenter ab hac sede consecutus est, quia nulla id canonica munitum auctoritate decernimus, residentium nobiscum venerabilium fratrum auctoralis censura corrumpendo penitus omnino corrumpimus, et evacuamus. Si quis ergo nostrorum successorum vel aliorum aliquorum hominum contra huius nostrae concessionis ac confirmationis privilegium agere praesumpserit, aut praesumentibus consenserit, vel fautor extiterit, et non potius observare in integrum studuerit, sciat se auctoritate beati Petri apostolorum principis, et caelorum regni clavigeri, nostraque anathematis vinculo esse innodatum, et a regno Dei alienatum, atque cum diabolo veluti transgressor sanctorum Patrum sine fine damnatum. Qui vero custos et observator huius nostri privilegii extiterit, benedictionem et gratiam a iusto iudice Domino nostro Iesu Christo hic, et in aeternum consequi mereatur. Scriptum per manus Sergii scriniarii, et notarii sacri nostri Lateranensis palatii, mense aprili, indict. xii. Bene valete.

(1) Lege tempore.

legii extiterit, benedictionem et gratiam a iusto iudice Domino nostro Iesu Christo hic, et in aeternum consequi mereatur.

Scriptum per manus Sergii scriniarii, et notarii sacri nostri Lateranensis palatii, mense aprili, indict. xii. Bene valete.

Ego Ioannes S. Lavicanensis Eccl. episc. interfui, et subsc.

Ego Tedaldus Albanensis Eccles. episc. interfui, et subscripsi.

Ego Ioannes S. Portuensis Eccles. episc. interfui, et ss.

Ego Ioannes Praenestinensis Eccl. episc. interfui, et ss.

Ego Benedictus Ostiensis episcopus interfui, et ss.

Ego Amatus Vellitrensis episcopus interfui, et ss.

Ego Bonizo Tuscanensis episcopus interfui, et ss.

Ego Honestus Foropoliensis episcopus interfui, et ss.

Ego Adam Forosempronensis episcopus interfui, et ss.

Ego Crescentius S. Ruffinae Ecclesiae interfui, et ss.

Ego Vido Humanensis episcopus interfui, et ss.

Ego Andreas Perusinus episcopus interfui, et ss.

Ego Ubertus Sasenates Ecclesiae episc. interfui, et ss.

Ego Arduinus Feretrans episcop. interfui, et ss.

Ego Teudaldus S. Marianen. episcopus interfui, et ss.

Ego Ioannes S. Sabinensis Ecclesiae episcopus interfui, et ss.

Ego Theudericus Urbinensis episcopus interfui, et ss.

Ego Benedictus archidiaconus S. R. E. et vicedominus interfui, et ss.

Ego Ioannes archicanonicus et archipresbyter interfui, et ss.

Script. mense aprilis, anno Domini 1044, pontif. Bened. anno xi.

Episcopi qui huic privilegio subscriperunt.

GREGORIUS VI

PAPA CXLIX

Anno aerae Christi comm. MXLIV.

Abdicato, ut diximus, a Benedicto IX pontificatu, Ioannes natione romanus, archipresbyter S. Ioannis ante Portam Latinam, Gratianus nomine, ad pontificiam sedem euectus est, Gregorius VI postea dictus, ac sine ulla scriptorum contrarietate ab omnibus verus, legitimusque pontifex reputatus. Pontificatum iniecit ineunte circiter mense maio anno 1044, quem tenuit annis II et VIII fere mensibus: (1) post quod tempus in Sutrino concilio celebrato anno 1046, iuxta Natalem Domini, agnoscens se non posse iuste honorem tanti sacerdotii administrare, ex pontificali Sella exiit, et semetipsum pontificali indumento exuens, postulata venia, summi sacerdotii dignitatem deposuit. Non multo post in Germaniam ductus ab imperatore Henrico, ibi defunctus est.

I.

Privilegium, quo suburbano Perronae monasterio Sancti Quintini de Monte bona omnia confirmantur, ac praecipue cella quaedam in pago Veromandensi, in honorem SS. Trinitatis, ac S. Quintini martyris constructa, privilegioque donata ab Henrico Galliarum rege (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Cuiquam laicae vel ecclesiasticae personae, quacumque sit dignitate praedita, hanc abbatiam possidere, vel aliquam in eius bonis iurisdictionem sibi usurpare interdicitur. — De abbatis electione et monachorum regula. — Enumeratio honorum, quae monasterio confirmantur. — Anathema contra privilegia huius statuta inobservantes.

(1) Ut pluribus probat author Criticae Baroniae in fine anni 1044. (2) Ex Chartario monasterii huius edidit Mabillon in appendice, tom. IV Annal. Benedict.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Gualerano (1) abbati sancti Quintini Montis, tuisque successoribus perpetuam in Domino salutem.

Si iustis petitionibus praestabiles voto piorum assensum praebemus, voluntati Dei nos militare credimus. Ergo notum sit universis catholicae matris Ecclesiae filiis, quod misit ad nos filius noster, Henricus scilicet rex Francorum, paternitatem nostram humiliter obsecrans, ut quamdam cellam in pago Viromandensi sitam, in honore Sanctae Trinitatis, ac Sancti Quintini martyris constructam apostolicae auctoritatis praesidio muniremus; quam suggerentibus Rotberti militis bonae memoriae filiis, qui eandem abbatiam iure beneficii possident, ad sacrae religionis cultum venerabilem erigere conatus est, ac regiae potestatis praecepto corroborari visus est. Quorum petitioni congaudentes ecclesiastici vigoris manus ereximus, et ex ea, qua fulgimur, apostolica auctoritate praecipimus, ut praefatam abbatiam nemo unquam saecularium possideat, neque ex rebus eiusdem Ecclesiae quicquam sibi aliquis usurpet, non rex, non comes, non episcopus, neque quilibet princeps quacumque potestate praeditus, villam, aut mansum, vel campum, sive consuetudines, seu distractiones terrae praetitulatae abbatiae appendentis in dominium sibi subripiat, nisi forte tuendi, ac defendendi causa, et hoc non nisi eiusdem loci regularis abbatis fiat permissione. Si quis vero pro hac adipiscenda pecuniam vel quodlibet munus regi, aut cuilibet principi dederit sive promiserit, subinferendae maledictioni subiacebit. Sit igitur eidem Ecclesiae abbas secundum regulam S. Benedicti constitutus, et monachi regulari distractione subiecti, quos de rebus eiusdem Ecclesiae aliquod dispendium perpeti cum omni imperio prohibemus. Res vero eiusdem Ecclesiae sunt: in pago Viromandensi villa una, quae dicitur Aisioleurt (2), et in ipso pago

(1) Lego *Walerano*. (2) *Aizecourt*.

Exordium.

Cuiquam laicae vel ecclesiasticae personae, quacumque sit dignitate praedita, hanc abbatiam possidere, vel aliquam in eius bonis iurisdictionem sibi usurpare interdicitur.

De abbatis electione et monachorum regula.

Enumeratio honorum, quae monasterio confirmantur.

in villa Curticula (1) nuncupata, mansi septem: in Hadoniscurte mansus unus: in Dutiaco medietas ecclesiae, molendinus de Bellisasis (2) cum aqua, et suis adiacentiis: in suburbio Perronae viginti septem curtilli cum molendino, et vineis; in Perronella Ecclesia cum hospitibus. In Tegerihamo (3) mansi duo: in villa Sanctae Radegundis mansi tres. Villa, quae Vivarius (4) dicitur cum suis appenditiis. In Alania (5) mansi duo. In Dodonico (6) molendinus unus cum tertia parte prati. In pago Svesionico, in villa, quae Alamans vocatur, mansi duo cum alodio Witherti. In Wadoniscurte mansi duo. Deinde ea, quae a praedicto Rotberto ad restorationem saepedictae abbatiae sunt haec: alodium de Bailos (7); item alodium de Tiliaco; similiter alodium de Ostricur (8) cum ecclesia, et alodium Barderi. Scaincort (9) quinque hospites cum terra. Et silva Frigilcort (10) cum appenditiis suis. Salicellus cum silva. Curcellis (11) deinde cum omnibus appenditiis suis. Ecclesia de Buriaco (12). Item Ecclesia de Sterpiniaco (13) cum aqua piscatoria, et aqua de Sebodiscula (14). Ecclesia de Asciniaco (15). Pons Huberti. In Frisia mansus unus cum aqua; in villa Atheis (16) molendinus unus cum tribus hospitibus. Apud Limacum mansi duo. In Guitardi curte mansus unus. In Habelincurte (17) mansus unus. Haec itaque, et his similia, et si qua alia eadem Domino opitulante acquirere sibi potuerit, apostolica fulta auctoritate licenter et sine aliqua contradictione possidebit. Si quis vero contra huius apostolici privilegii tutelam aliquid sinistri molitus fuerit, et ex his, quae dicta sunt, aliqua pervertere voluerit, hunc cum auxilio Domini nostri Iesu Christi, et adiutorio beatae Mariae semper Virginis Genitricis eiusdem Do-

(1) Courcelles. (2) Belles-Aises. (3) Etincham. (4) Viver. (5) Alaine. (6) Dovin. (7) Barleu. (8) Estricourt. (9) Esquin-court. (10) Frigicourt. (11) Courcelles. (12) Buies. (13) Esterpigny. (14) Sebotecluse. (15) Avigny. (16) Athies. (17) Ablincourt.

Bull. Rom. Vol. I.

72

mini nostri Iesu Christi, faventibus nobis omnium coelestium virtutum beatissimis spiritibus, et annuentibus sanctorum patriarcharum et prophetarum agminibus, et auctoritate beatissimi Petri apostolorum principis cum omnibus apostolis et discipulis Domini, martyrum etiam, sive confessorum, ac virginum ad hoc suffragantibus meritis cum assensu comprovincialis pontificum, et huius sanctae sedis suffraganeis episcopis, excommunicamus, et anathematizamus, et a liminibus sanctae Dei Ecclesiae sequestrantes ab omni christianorum societate separamus, ut sub huius anathematis vinculo perennialiter innodatus sit anathema maranatha constrictus vinculis huius nostrae praeceptionis. Qui autem eidem monasterio benegerit, benedictione nostra redundet pro eo, quod nostrum praeceptum conservavit illaesum. Scriptum per manus Ioannis primiscrinii nostri Lateranensis palatii indictione XIV. Bene valete.

Datum (1) IV kal. martii per manum Petri diaconi bibliothecarii, et cancellarii sacri Lateranensis palatii, anno primo domini Gregorii universalis papae, indictione XIV.

Dat. die 28 aprilis anno Domini 1044, pontif. Gregorii anno I.

II.

Ecclesia S. Donnini iuxta fluvium Arnun Praeposito et canonicis Florentinae Ecclesiae conceditur in perpetuum (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Praepositi canonicorum Florentinae Ecclesiae petitio. — Gregorii PP. concessio. — Pensio annua per canonicos eosdem palatio apostolico persolvenda. — Omnibus contra hoc donum agere sub anathematis, ac trium librarum auri poena interdicitur.

(1) Sic exprimitur in ipsa diplomatis data, in qua irrepsisse errorem constat, si advertamus indictionem XIV in annum 1046 incidisse, qui fuit III Gregorii pontif., quare vel dicendum indictione XIII Gregorii papae anno primo, vel indictione XIV, et Gregorii anno III; hoc secundum putamus Historiae accommodatius. (2) Ughell. Ital. Sac. tom. III.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Rolando Florentinae Canonice praeposito, tuisque successoribus perpetuam in Domino salutem.

Exordium.

Oportet bene merentibus digna rependere beneficia, et illos accumulare donis quorum devota constat esse servitus. Tu autem, fili charissime, quia parum aliquid decrevisti a nobis exposcere, libenter et ipsi decrevimus annuere; etenim multum laboris, multumque ponderis iamiam sustinuisti pro nobis, adeo ut non parvis, sed magnis etiam muneribus dignus inveniaris. Tua vero petitio est, ut ecclesia Sancti Donnini posita in comitatu Florentino iuxta fluvium Arnum, in episcopatu S. Ioannis, in territorio plebis Sancti Martini in Brozzo iuris nostrae S. R. E. cum omnibus eiusdem pertinentiis, ubicumque inveniri possunt, concedatur ab apostolatu nostro vobis vestrisque successoribus canonicis in vestra canonica servitute in perpetuum. Quod scilicet satis nobis videatur parum, quia non potest esse servitus adaequata. Concedimus igitur tam vobis, quam vestrae canonicae vestrisque successoribus canonicis in eadem canonica servitute ecclesiam ipsam Sancti Donnini cum omnibus suis pertinentiis, suisque redditibus ubicumque ei lege et ratione competere possunt, ita tamen ut singulis quibusque annis pensionem exinde nostro palatio inferatis solidum auri unum, statuentes apostolica censura, ne ullus nostrorum successorum pontificum, aut ulla magna, parvaque persona contra hoc nostrum parvum donum agere praesumat. Quod si fecerit, non solum anathemati subiaceat nostro, sed etiam damnus trium librarum auri persolvat, cuius dimidium nostro palatio inferatur, reliquum vero vobis debeat. Si quis vero huius nostrae praeceptionis cautus observator extiterit, benedictione nostra largius redundet. Scripta per manum Ioannis scrinari, et notarii nostri Lateranensis palatii. Bene valete.

Datum XII kal. martii per manus Petri

diaconi bibliothecarii et cancellarii sanctae apostolicae sedis, anno pontificatus D. Gregorii papae sexti primo, indictione XIV (1).

Dat. die 18 februarii anno Domini 1045, pontif. Gregorii anno I.

III.

Confirmatio privilegiorum, bonorum, et iurium monasterii Sancti Petri Perusin. (2).

SUMMARIUM

Prooemium. — Confirmatio bonorum ad monasterium huiusmodi pertinentium, cum decreto omnimodae exemptionis ab externa inquietudine quacumque. — Enumeratio dd. bonorum. — Confirmatio futurarum quoque donationum. — Omnimoda libertas ab omni laicali, vel ecclesiastica iurisdictione. — Soli apostolicae sedi ius in monasterium reservatur. — Abbates ne quid vendere aut alienare de monasterii bonis nisi ad eiusdem utilitatem possint, decernitur. — Abbatis electio penes monachos; consecratio vero ad rom. pontificem spectare declaratur. — Irritatio bullarum omnium, quae monast. damno sint. — Libertas ab episcopi ordinarii iurisdictione. — Anathematis, ac 20 librarum auri poena contra privilegii huius violatores.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, reverentissimo in Domino nostro spiritali filio Bonizoni religioso presbytero et monacho, atque coangelico abbati venerabilis monasterii Beati Petri apostolorum principis, quod situm est prope civitatem, quae dicitur Perusia, fundatum in loco, qui vocatur Caprarius, tuisque successoribus abbatibus perpetuam in Domino Iesu Christo salutem.

Quoniam, si quid ad honorem Dei ordinamus, mercedem inde in futuro nos recepturos ab ipso non dubitamus; idcirco nos, quibus Ecclesiarum Dei regimen commissum est, ecclesiae Beati Petri apostoli providentes, in posterum de rebus suis, quae iure competere sibi videntur, privilegium nostrae auctoritatis constituere, ratum duximus; arbitramur etenim ad fu-

(1) Lege XII, ut bene cum anno primo Gregorii pontif. conveniat. (2) Transcript. ex Archiv. Vatic.

Confirmatio bonorum ad monasterium huiusmodi pertinentium, cum decreto omnimodae exemptionis ab externa inquietudine quacumque.

Enumeratio dd. bonorum.

turae utilitatis fructum plurimum valere, quod contra infestationem tyrannorum, et quorumlibet pravorum hominum iure videntur habere. Igitur auctoritate apostolica constituimus defensionis privilegium de omnibus rebus praedicti monasterii quatenus praedictae res quiete maneant, et monachi Deo servientes secure eas possideant, hoc est ipsum praedictum monasterium undique circumdatum, et reaedificatum in integrum cum cellis, et caeteris ecclesiis suis, seu curtibus, et fundis, et casalibus: videlicet monasterium Sancti Sergii, quod nuncupatur Canelicum, situm Romae regione quarta in Suburra, cum ecclesia Sanctae Eufemiae iuxta se positam, et cum omnibus suis pertinentiis intus et foris: et plebem Sancti Constantii, et Sancti Rufini, et Sancti Martini cum omnibus eorum pertinentiis: et ecclesiam Sancti Iustini, et medietatem Sancti Iuliani in casale: et ecclesiam Sancti Andreae in Ripula; et ecclesiam Sancti Benedicti in Albutiano: et ecclesiam Sancti Benedicti, quae posita est in Agilione: et ecclesiam Sancti Benedicti in Petra Valliola: nec non ecclesiam Sanctae Mariae in praedicto Agilione, et caetera omnia, quae ibidem habere videtur: simulque ecclesiam Sancti Marci positam sub Papiano: et ecclesiam Sancti Sylvestri in Murcella: et ecclesiam Sancti Andreae apostoli in Colle: et ecclesiam Sancti Angeli in Aliano, et unam portionem ecclesiae Sancti Petri in Cesiano: et ecclesiam Sancti Sylvestri in Petriolo: et ecclesiam Sancti Sixti in Coloniola: et ecclesiam Sancti Petri in comitatu Assisinate, in loco, qui vocatur Petroniano: pariterque ecclesiam Sancti Petri apud Montem in ipso comitatu: et medietatem ecclesiae Sancti Donati de Valle Pontis iuxta Civitellam, cum omnibus eorum pertinentiis et adiacentiis; nec non curtem de Petroniano, et de Petriolo, et quartam partem de castello de Ranucredulo cum omnibus eorum pertinentiis, et curtem de Casale

cum sua pertinentia. Confirmamus etiam ipsi monasterio Sancti Petri massas duas, unam, quae vocatur Casalini, et alteram, quae vocatur Posulo, cum ecclesiis, cisis, vineis, campis, hortis, montibus, cultis et incultis, silvis et arboribus pomiferis, et fructiferis, et infructiferis, aquimolis, aquarum decursibus, vel cum omnibus adiacentiis, ac pertinentiis earum territorio Perusino positis. Immo autem concedimus et confirmamus vobis ecclesiam Sanctae Mariae in Petiniano, et ecclesiam Sancti Clementis in Ripa fluminis, positam cum omnibus earum pertinentiis ac adiacentiis, caeterasque terras cultas et incultas, servos quoque, et ancillas, vel omne, quod dici et nominari potest, eidem venerabili monasterio pertinentes, sive quidquid in futuro a regibus et ducibus, vel a qualibet persona fidelium ibidem concessum et oblatum fuerit, nostra auctoritate liberum et securum ab omni extranea potestate permaneat. Unde volumus, ut nullus rex, nullus marchio, nullus princeps, nullus dux, nullus archiepiscopus, nullus episcopus, nullus comes, nec vicecomes, neque ulla magna parvaque persona in eis, quae supra dicta sunt, potestatem exercent, aut vim facere praesumat; vel contra hoc nostrum privilegium aliquid adversitatis agere audeat. Et omnes episcopos, caeterosque clericos in praefato monasterio, et in omnibus suis ditionem quamlibet habere, ac auctoritatem praeter sedem apostolicam prohibemus; nec missarum solemnitatem ibidem quispiam praesumat celebrare, nisi a vobis vestrisque successoribus abbatibus fuerit invitatus. Romano autem pontifici praedictus locus sit semper subiectus, eique serviens obediat, et sub nullo alterius iure vel potestate consistat. Abbates vero eiusdem loci moderandi, atque ordinandi ea, quae necessaria fuerint, habeant potestatem, et non audeant confundere, seu dissipare, necnon vendere, seu quolibet modo alienare ea, quae monasterii esse videntur, nisi ad utilitatem et hono-

Confirmatio futurarum quoque donationum.

Omnimoda libertas ab omni laicali, vel ecclesiastica iurisdictione.

Soli Apostolicae Sedi ius in monasterium reservatur.

Abbates ne quid vendere aut alienare de monasterii bonis, nisi ad eiusdem utilitatem possint, decernitur.

Praepositi canonicorum Florentinae Ecclesiae petitio.

Gregorii PP concessio.

Pensio annua per canonicos eisdem palatio apostolico persolvenda.

Omnibus contra hoc donum agere sub anathematis, ac trium librarum auri poena interdictum.

Prooemium.

rem eiusdem venerabilis monasterii, et nostri apostolatus. Statuimus autem, cum abbas ipsius monasterii obierit, neque a regibus, neque ab archiepiscopis, sive ab episcopis, neque a marchionibus, vel comitibus, neque a qualibet persona hominum aliqua cupiditatis causa ibidem effigatur, neque consecratur abbas, sed qualis a cuncta congregatione monachorum ibidem degentium eligetur et communi consilio, a nobis nostrisque successoribus pontificibus consecratur. Iubemus insuper, ut omnes nocivae Ecclesiae vestri monasterii bullae omnino vacuae et inanes consistent. Damus quoque licentiam vobis vestrisque successoribus abbatibus ordinandi vestros clericos a qualicumque volueritis episcopo, et chrisma accipiendi. Similiter volumus, ut nullus episcopus, vel ipse, in cuius parochia situm est idem venerabile monasterium, aliquem vestrorum clericorum servientium tam in eodem monasterio, quam in caeteris vestris cellis, audeat excommunicare, vel ad synodum provocare. Quandoquidem vero ad nostram synodum sive pro aliqua nostra utilitate vocati fueritis, remota contradictione omnium clericorum ac laicorum, venire non recusetis. Quapropter sub obtestatione divini iudicii et anathematis interdictu promulgantes decernimus, ut nullus nostrorum successorum pontificum, vel aliqua magna parvaque persona hominum audeat vel praesumat contra hoc nostrum apostolicum privilegium aliquid iniuste agere. Si quis autem, quod non credimus, temerario ausu contra hoc nostrum apostolicum privilegium venire tentaverit, nisi resipuerit, auctoritate beati Petri apostolorum principis anathematis vinculo sit innodatus, et a regno Dei alienus, et cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi in inferno consistat sociatus. Insuper autem nostro palatio viginti libras auri purissimi coactus exolvat. At qui pro intuitu custos et observator extiterit huius apostolici privilegii, benedictionis gratiam a nostra sede, coelestis regni gaudia a

miseri cordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur. Scriptum per manus Ioannis scriniarii, et notarii nostri palatii, mense maio, indictione tertiadecima. Bene valete.

Script. mense maio anno Domini 1045, pontif. Gregorii anno II.

IV.

Confirmatio privilegiorum a summis pontificibus concessorum Farfensi monasterio (1).

SUMMARIUM

Alberici abbatis preces. — Liberum abbati sit quem voluerit episcopum, ad ecclesias consecrandas et monachos ordinibus initiandos vocare. — Poena contra inobservantes.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, abbati Almerico, omnibusque fratribus sibi subiectis monasterii Farfae, salutem et apostolicam benedictionem.

Notum sit omnibus episcopis, ducibus, marchionibus, comitibus, maioribus et minoribus in orbe romano degentibus, quod abbas Farfae coenobii, scilicet Almericus, deprecatus est nostram celsitudinem ac charitatem cum grege sibi commisso, quatenus quae ordinaverunt atque constituerunt sancti antiqui pontifices in Farfensi coenobio Beatae Mariae semper Virginis, confirmaremus. Itaque ea confirmamus et corroboramus, videlicet ut a qualicumque episcopo placuerit abbati vel monachis eiusdem monasterii, sacrari suas ecclesias, ac monachos ordinari suos, nostra licentia praeceptoque fiat; et ut verius credatur, nostro sigillo in perpetuum corroboramus. Si quis autem huic nostro praecepto contrarius extiterit, vel violaverit, x libras auri in apostolicae aulae thesauris, et x in Beatae Mariae Virginis persolvat. Et hoc constituimus non tantum in comitatu Abinensi, sed et in Marchia, et in omnibus cellis supra-

(1) Ex chronico Farfensi inter Rer. Ital. Script. tom. II, p. II.

Abbas electio penes monachos; consecratio vero ad Rom. Pontificem spectare declaratur.

Libertas ab episcopi ordinarii iurisdictione.

Anathematis, ac 20 librarum auri poena contra privilegii huius violatores.

Alberici abbatis preces.

Liberum abbati sit quem voluerit episcopum ad ecclesias consecrandas et monachos ordinibus initiandos vocare.

Poena contra inobservantes.

SUMMARIUM

dicto coenobio subiectis, vel ubicumque aliquam possidet possessionem ecclesiasticam: clerici quoque degentes in ecclesiis eiusdem coenobii hac libertate utentes, sacros ordines similiter recipiant a qualicumque episcopo abbati placuerit Farfensi; veruntamen hoc iubemus, quatenus hi ordines fiant a bonis et catholicis episcopis. Bene valete (1).

CLEMENS II

PAPA CL

Anno aerae Christi comm. MXLVI.

Clemens secundus, natione Theutonicus, antea Suidegerus nomine, Bambergensis episcopus, in ipso Natalis Domini die inthronizatus est summus pontifex anno 1046, paulo post factam a Gregorio VI abdicationem. Sedit in pontificatu menses IX, dies XXVI (2), imperantibus in Oriente Constantino Monomacho, in Occidente vero Henrico III, quem Clemens Romae imperatorem cum coniuge suae inthronizationis die coronavit. Obiit ex Germania redux, dum adhuc esset in itinere, die 9 octobris 1047, eiusque corpus Bambergam translatum in metropolitana ecclesia tumulatum est. Post eius mortem iterum romanam sedem invasit, ut superius diximus, Benedictus.

I.

Iuxta pontificum decreta, Ecclesiae Fuldensis exemptionibus confirmatis, eius abbatibus ad sui defensionem, episcoporum more sedem apostolicam appellandi facultas tribuitur (3).

(1) Vir. cl. Ludovicus Muratorius datum vult hoc privilegium circiter annum 1045. (2) In catalogos Vignolii scriptorum potius incuria mendum irrepsit, quam compilatorum errore: prout etiam in catalogos Criticae Baronianae praefixos, in quorum II scribitur m. IX, d. XVII, incluso fortasse obitus quoque die. (3) Ex authentico edito Frid. Schannat, inter probat. dioec. et hierarch. Fuld. n. XXII.

Exordium. — Confirmatio pontificiorum diplomatum: — Item honorum omnium ad hocce monasterium spectantium. — Abbates Fuldenses consecrationem ab ap. Sede accipere teneantur. — Monasterium Fuldense monasteriorum omnium Germaniae et Galliae primum et caput declaratur. — Nemini etiam episcopo liceat inconsulto abbate super maiori altare monasterii sacra facere. — Monast. soli ap. Sedi sit subiectum. — Abbas ab ea solum iudicetur. — Ius appellationis ad Sedem ap. — Anathema contra inobservantes.

Clemens episcopus servus servorum Dei, dilectissimo in Domino Roingo venerabili abbati, pontifici nostri perpetuum in Domino salutem.

Cura nos urget sacrarum omnium Dei Ecclesiarum utilitatibus favere, ac secundum quod unaquaeque in proprio statu mansura sit, congruum eis impertire suffragium: quo circa, dilectissime fili, omnia, quae a praedecessoribus nostris iuste ac rationabiliter vestri postulasse visi sunt praecessores, tibi tuisque successoribus perpetuo confirmamus: monasterium ergo Fuldense, quod Sancti Bonifacii vocabulo viget, constructum in loco, qui dicitur Boconia, erga ripam fluminis, quod dicitur Fulda, cum omnibus villis, curtibus, districtionibus, seu omnibus ad se pertinentibus, tibi nostri privilegii praeceptione concedimus, largimur, ac confirmamus, ea scilicet ratione, ut nullus inde futurus abbas consecrationem unquam accipere praesumat, nisi ab hac nostra apostolica sede: inter omnia vero Galliae, seu Germaniae totius coenobia primum honorem in sessione, sive in iudiciali sententia, seu in omnibus conciliis, ac ordinibus, tibi, tuisque successoribus attribuimus habendum: nulli etiam episcoporum, archiepiscoporum, patriarcharum, vel quoquo modo in clero constituto temere, aut proterve nisi a vobis accepta licentia super principale altare vestri monasterii missarum solemniter celebrare liceat: nullius certe persona principis neque totum neque partem vestri monasterii ali-

Exordium.

Confirmatio pontificiorum diplomatum.

Item honorum omnium ad hocce monasterium spectantium.

Abbates Fuldenses consecrationem ab Ap. Sede accipere teneantur. Monasterium Fuldense monasteriorum omnium Germaniae et Galliae primum et caput declaratur.

II.

Decretum ut in posterum Ravennati episcopo secundus post romanum pontificem locus in concilio, absente imperatore, tribuatur (1).

SUMMARIUM

Proœmium ab episcoporum vana ambitione petitum. — Synodus romana I sub Clemente II PP. — Antiqua controversia inter Ravennatem et Mediolanensem archiepp. et patriarcham Aquileiensem de iure praecedendi. — Quae evenerint hac super re in dicta synodo. — Mos servandi locum ad imperatorem spectantem in conciliis. — Synodus sub Symmacho PP., in qua Mediolanensis archiep. praecessit. — Ius praecedendi Ravennati archiep. adjudicatum. — Mediolanensi et Aquileiensi AA. huiusmodi controversiam amplius excitare interdicitur. — Poenae, si quid in contrarium attentaverint. — Sella Ravennatis archiep. a dextris PP. semper futura stabilitur, imperatore absente.

Clemens episcopus servus servorum Dei, omnibus sanctae Ecclesiae filiis perpetuam in Christo salutem.

Quod propulsis ab apostolica sede his qui in ovile sacratissimum apostolorum principi Petro a Christo Domino commendatum non ingressi fuere per ostium, sed aliunde subrepsere, utpote fures et latrones, prospicientes suis commodis potius, quam gregis humilitati (2), non est nostris meritis adscribendum, sed divinae benignitati, qui elegit ea, quae non sunt, tanquam sint, ut ea quae sunt evacuentur. De multis autem, quae in ipso nostri pontificatus primordio acta sunt in synodo, quam et pro communi utilitate maturavimus, et circa nonas ianuaris celebrantes, unum propitiante Domino nobis concessum est illic determinare, quod multoties ventilatum a retro pontificibus praedecessoribus nostris, aut vix, aut nullo fine sopitum est, illud videlicet in synodo sedendi iurgium quod emergerat, inter Ravennatem et Mediolanensem archiepiscopos, unde et in ipso

(1) Ex Concil. tom. XI, col. 1343. (2) Forte legendum *utilitati*.

Nemini etiam episcopo liceat inconsulto abbate super maiori altare monasterii altera facere. Monast. soli Ap. Sedi sit subiectum.

Abbas ab ea solum iudicatur.

Ius appellationis ad Sedem Ap.

Anathema contra inobservantes.

cui mortalium vita ratione subdere, vel sub beneficii nomine dare praesumat, sed omni tempore soli sanctae nostrae romanae Ecclesiae libera securaque deserviat: si, quod absit, aliquis in eodem monasterio constitutus abbas aliquo crimine, infamis fuerit, constituimus, ac apostolica auctoritate indissolvibiter manere sancimus, ut pulsationis discrimen nullum sentiat, donec nostra apostolica sedes iudicii censuram ei imponat: liceat tibi, tuisque successoribus in perpetuum episcoporum more, nostro docto, nostraque munificentia apostolicam sedem ad vestram defensionem appellare, ac contra omnes aemulos romanae maiestatis scuto vos defendere: haec denique universa inter totius orbis coenobia vestram Fuldensem Ecclesiam specialissimo dilectionis affectu perpetuam habituram concedimus ac firmiter corroboramus. Igitur quicumque huius nostri privilegii observator extiterit, omni benedictione repleatur: qui autem quoquomodo hanc nostram praeeptionem violare praesumpserit, nisi resipiscat, individuae Trinitatis iram incurrat, sancti Petri apostolorum principis maledictione redundet, trecentorum et octo Patrum concilio dampnetur: atque in extremo die iudicii amarantata anathemate praeditus huius claritudinem nesciat; sed exteriores tenebras cum diabolo, ac consentaneis eius perpetuiter gemat.

Scriptum hoc privilegium per manus Ioannis scribarii ac notarii nostri sacri palatii †. Data pridie kalend. ianuaris per manus Petri diaconi bibliothecarii et cancellarii sanctae apostolicae sedis. Anno Domini nostri Iesu Christi MCLVI, domni Clementis secundi papae I, indict. XV.

Dat. die 31 decembris anno Domini 1046, pontif. Clementis anno I.

Quae evenerint hac super re in dicta synodo.

Mos servandi locum ad imperatorem spectantem in conciliis.

Synodus sub Symmacho PP., in qua Mediolanensis archiep. praecessit.

Proœmium ab episcoporum vana ambitione petitum.

Synodus Romana I sub Clemente II PP.

Antiqua controversia inter Ravennatem et Mediolanensem archiepp. et patriarcham Aquileiensem de iure praecedendi.

nostro synodo Aquileiensi patriarcha musitabat: quis enim sibi iuxta nos dextri lateris locum vindicabat, et cui iure deberetur nobis incertum erat. Contigit autem prima die synodi non interesse Mediolanensem archiepiscopum a primordio, sed iam die inclinato, cum patriarcha a dextris nostris sederet, interposita tamen Sella carissimi filii nostri imperatoris Henrici, iamiam advenire putabatur, quia eo loci erat electus quoque Ravennatis Ecclesiae a sinistris ut sederet; quo Mediolanense archiepiscopo in medium veniente, dextrum quia locum petierat, hinc acclamatum est ab electo Ravennate sibi debere illum; simili modo a patriarcha Aquileiensi: et ita unius rei altercatio inter sese orta est. Placuit autem universae synodo trium partium dissentionem coram differri, statimque prolatus quidam catalogus nominum eorum archiepiscoporum qui interfuerant synodo Symmachi papae, ubi praescriptus erat Mediolanensis episcopus, quo contra ostensum est privilegium Ravennatis Ecclesiae, continens qualiter illa inscriptio nominum non aliquo iure, non aliqua plenitudine, sed potius gratia humilitatis evenerit; quod scilicet archiepiscopus Ravennatis permiserit praescribi sibi illo tantummodo casu archiepiscopum Mediolanensem: et, ne propterea quivis error in posterum gigneretur, placuisse papae Ioanni successori illius Symmachi, ipsum privilegium fieri, hoc autem propterea, ut quis videretur esse maior, quamvis non dextra papae romani semper iure deberetur archiepiscopo Ravennati: addendum tamen ei esse, soli imperatori, si praesens adesset, et sic ad sinistram eum transmigrare debere. Quibus duorum altercatorum ostensis, caeteri quoque altercatori idest patriarchae ostensum est privilegium a Ioanne XIX papa actum similiter de sessione ad dexteram partem. His auditis, universa synodus interrogata est. Primo autem omnium romani episcopi, clerusque romanus, quibus autoritas est maior, et ipsa res nota erat: deinde retribuimus. Cumque ordine Ioan-

nes episcopus Portuensis, et Petrus diaconus nostrae apostolicae sedis cancellarius, privilegium Ravennatis Ecclesiae vice sua universae partes laudarent; Poppo quoque Brixienis episcopus hoc idem fecit, eiusque vocem tota synodus est consecuta: quo igitur in unum placitum vox omnium conveniens noster quoque assensus pari ratione accommodatus est. Ut vero, quod actum est, omnibus innotescat, placuit nostris apostolicis literis annotari, et tum praesentibus quam futuris intimari, ut tanto firmiter valeat, quanto constat de nostro ore audiri verum, ne posthac iterum vel archiepiscopo Mediolanensi vel patriarchae Aquileiensi de sessione dextri lateris nostri liceat excitare quamlibet controversiam: interdicitur nostra apostolica auctoritate, hoc est de caetero licere. Quod si forte fuerit praesumptum, pro temeritate interdicti nostri non modo bannum S. Petri nostrae sedi persolvat, verum nostrae quoque excommunicationis et anathematis laqueos incurrat. Sedem etiam Ravennatis archiepiscopi iubemus semper esse a dextris nostris, nostrorumque successorum, secundum antiquae constitutionis auctoritatem, nisi forte imperator affuerit, et tunc etiam ipsum sinistram locum tenere, per hanc nostrae auctoritatis firmitatem huic nostrae narrationi subiectam. Scriptum per manum Ioannis scribarii, et notarii sacri nostri palatii (1).

III.

Confirmatio translationis Ioannis episcopi a Pestana ad Salernitanam Ecclesiam, cui pallium antecessorum more conceditur (2).

SUMMARIUM

Quid requiratur ad translationem episcoporum. — Ioannis episcopi electio Romae diligenter discussa. — Ioannis dotes. — Confirmatio electionis, et translationis. — Pallium Ioanni conceditur. — Adhortatio

(1) Celebratum est hoc Concilium anno 1046, pontificatus Clementis primo, et quidem inense ianuario, ut asserit Clemens PP. in exordio diplomatis huius. (2) Ex tom. XI Conc., col. 1311.

Ius praecedendi Ravennati archiep. adjudicatum.

Mediolanensi et Aquileiensi arch. huiusmodi controversiam amplius excitare interdicitur.

Poenae, si quid in contrarium attentaverint.

Sella Ravennatis archiep. a dextris PP. semper futura stabilitur, imperatore absente.

sumpto themate ex materia eiusdem pallii. — Quod sit episcoporum munus. — De Crucis gestatione. — Ecclesiae suffraganeae Salernitani archiepiscopatus. — Salernitani archiep. pro pallio habendo ac pro consecratione Romam accedere teneantur. — Suffraganeorum vero episcoporum consecratio ad ipsos archiep. spectare decernitur. — Anathema in attentatores etc.

Clemens episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo fratri Ioanni amodo Salernitano archiepiscopo, perpetuam in Domino salutem.

Quid requiratur ad translationem episcoporum.

Quotiens ita contigit, ut exigente necessitate, et maxima utilitate transmutandus est quisquam episcopus de propria sede ad aliam; diligentissime perquirenda est persona, utrum necessario sit transmutanda, ut sic maior utilitas oriatur, sicut maior sedes assumitur. Te vero, frater carissime, quem unanimitas cleri et populi Salernitanae Ecclesiae, una cum gloriosissimo principe Guaimario de sede Pestana accepit, et in suum pontificem elegit, diligenter discussimus, ne tuae ambitionis causa, et non maioris utilitatis necessitate electus fuisses, aut forte per simoniacam haeresim.

Ioannis episcopi electionis, et translationis.

Ioannis notes.

Confirmatio electionis, et translationis.

Quod ita ab omnibus est abnegatum, ut nullius audiretur ore prolatum. Siquidem Salerni manentes, et hoc ab omnibus perquirente, cum te audiremus ab omnibus laudari, et ab omnibus videremus amari, Dominum benediximus, qui tantam concordiam in tanta hominum diversitate super te potuit efficere, ut nullus videretur discrepare. Etenim circa te idem amor in omnibus, eadem intentio, commune omnibus desiderium. Quapropter annuentes petitioni votoque eorum omnium, et maxime praedicti gloriosi principis Guaimarii, te, frater, sicut et de sede propria ad suam transtulerunt, poscentibus tuorum meritis morum, non rapina tuae avaritiae id affectante, apostolica assentione per hoc nostrae auctoritatis privilegium incardinamus, et inthronizamus eidem Salernitanae sedi, in qua fungaris archiepiscopi decore et honore. Nam in te nobis complacuit,

quidquid de te fama dispergit, videlicet sanctitas, castitas, benignitas, et omnia, quae Deo placabilia sunt.

Unde in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti archiepiscopali pallio nostra apostolica manu dilectionem vestram insignivimus: quo utaris toties in anno quoties praedecessores tuos eo usos fuisse constat. In quo, quia de vellere ovis est, intellige te ovium pastorem: et quia eo circumcingeris, et etiam circa humeros portas, cognoscas, et undique circumspicias, ne aliqua erret, et in morsus incidat luporum. Quod si aliquando, quod absit, contigerit, eam habeas in humeros ad caulam reportare, et pristinae societati coadunare. Quod vero ante et retro crux Domini habetur, illud apostolicum semper docet ante oculos tuae mentis habere; mihi mundus crucifixus est, et ego mundo (a). Confirmamus etiam tibi ipsum ex integro archiepiscopatum Salernitanum, cum omnibus adiacentibus parrochiis suis. Et insuper licentiam damus, et potestatem ordinandi, et consecrandi episcopos in his subiectis vobis locis, hoc est: Pestanensem episcopatum: cum parrochiis, et adiacentibus suis: episcopatum Consanum, et episcopatum Nolanum: et episcopatum Malvitanum (1): nec non et episcopatum Acerentinum (2), simulque, et episcopatum Bisiniacensem: atque episcopatum Cusentiae (3) cum omnibus parrochiis, et adiacentibus eorum. Pro pallio vero, quod supradiximus, post discessum quidem tuum successores tui perveniant ad apostolicam sedem, et usum pallii consecrationemque decretaliter recipiant. Et non habeant potestatem successores nostri in cunctis praedictis episcopatibus, quos vobis apostolica auctoritate concessimus, deinceps episcopos consecrare, quemadmodum vobis concessum est. Siquis autem nefario ausu, quod non optamus, huic nostrae concessionis aliquo modo contraire voluerit, et omnia supra-

(a) Galath. 6. (1) Forte Malvitanum vel Amalfitanum. (2) Lego Acheruntinum. (3) Alias Cusentiae.

Pallium Ioanni conceditur.

Adhortatio sumpto themate ex materia eiusdem pallii.

Quod sit episcoporum munus.

De crucis gestatione.

Ecclesiae suffraganeae Salernitani archiepiscopatus.

Salernitani archiep. pro pallio habendo ac pro consecratione Romam accedere teneantur.

Suffraganeorum vero episcoporum consecratio ad ipsos archiep. spectare decernitur.

Anathema in attentatores etc.

scripta, a nobis firmata, violare praesumpserit, perpetuo anathematis vinculo religetur. Et ut haec nostra concessio firma in perpetuum maneat, bulla nostra et sigillo eam signari praecipimus. At qui pio intuitu custos et observator huius nostri privilegii extiterit, benedictionis gratiam, et caelestem retributionem a iusto iudice Domino Deo nostro consequi mereatur in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum est per manus Ioannis scriptarii et notarii sacri Lateranensis palatii etc. Datum xii kalendas martii per manus Petri diaconi, et bibliothecarii, et cancellarii sanctae apostolicae sedis, anno domini Clementis II papae primo, indictione xv.

Dat. die 18 februarii anno Domini 1046, pontif. Clem. anno 1.

IV.

Privilegium confirmationis bonorum omnium ad monasterium S. Michaelis Archangeli Bambergensis dioecesis spectantium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Generalis Ecclesia in Petro apostolo. — Adelheimi abbatis preces. — Confirmantur bona omnia ad monasterium huiusmodi pertinentia. — Henricus imperator monasterii huius fundator. — Cuiuscumque dignitatis et gradus personis eadem bona quoquomodo auferre etc. omnino interdicitur.

Clemens episcopus servus servorum Dei, Adelheimi abbati monasterii S. Michaelis Archangeli Babenbergae positi perpetuam in Domino salutem.

Exordium.

Omne aedificium, quo profundiore nititur fundamento, eo ampliore roboratur firmamento. Fundamentum autem aliud nemo potest ponere praeter id, quod positum est, quod est Christus Deus noster, super quo primus aedificatus est Petrus, cui ipse dixit: Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam (a). Ecclesia vero cum sit una, particulariter

(1) In Chronologia monast. Germaniae edidit Gaspar Bruschi pag. 316. (a) Matth. xvi. 18.

tamen divisa, Ecclesias alias veluti filias nomen matris habentes habet. Generalis igitur Ecclesia in Petro, speciales illae constitutae sunt in multis pro labore difficultatis, quicquid tamen est Ecclesiarum ubique terrarum, semper respicit ad apostolicum firmamentum et fundamentum. Quapropter, fili carissime, abba reverendissime, iuste et rationabiliter visum est tuae experientiae postulare a nostra (ubi indigne sedemus) apostolica sede scutum firmissimum, robur validissimum vestro monasterio pro bonis, quae modo habet et in perpetuum habiturum est. Quod quidem voluntate promptissima concedimus, et toto animo annuimus. Praesedimus etiam sanctissimae Babenbergensi quamvis indigna pastoralitate, et ipsi vestro monasterio dilectionem non modicam exhibuimus, invitante et quodammodo compellente nos exemplo beatissimae memoriae domini Henrici, serenissimi imperatoris eiusdem Ecclesiae conditoris. Et promovit nos divina dignatio absque ullo nostro merito, et propterea nostro repugnante animo in columen (1) apostolicum, in fastigium omnium Ecclesiarum, ubi est totius christianitatis fundamentum, quod tibi bene visum est, et nobis bene esse videtur, scilicet ut omne bonum vestri monasterii praesens et futurum sic nostra apostolica auctoritate roboretur, ut a nemine mulletur. Statuimus igitur apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, ut nulli unquam duci, marchioni, comiti, vicecomiti, castaldioni, nec praeterea ipsius loci in posterum episcopo, extra canonicam auctoritatem, nullique personae horum liceat auferre de bonis, quae ipsi monasterio S. Archangeli Michaelis per praedictum sanctissimum imperatorem Henricum collata sunt, et ab aliis christifidelibus, et etiam quae sunt in perpetuum conferenda, ut quicumque id tentaverit, sciat se excommunicationis vinculo ligatum, et etiam anathematis lancea praeforatum nostrae apostolicae potestatis vigore,

(1) Forsitan culmen.

donec, quod iniuste abstulit, iuste restituit. Qui vero defensor et observator extiterit eorum bonorum, ille benedicatur ab eo, qui est benedictus in saecula saeculorum. Bene valete. Data XIII kal. maii per manus Petri diaconi bibliothecarii et cancellarii sanctae apostolicae sedis, anno domini Clementis papae secundi primo, indictione xv.

Dat. die 19 aprilis anno Domini 1047, pontif. Clementis anno 1.

V.

Ecclesiae Bambergensis privilegia et immunitates confirmantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Romanae Ecclesiae dignitas. — Henricus imperator Bambergensis Ecclesiae fundator. — Decretum immunitatis. — Confirmatio honorum. — Violatoribus mala. — Observatoribus bona omnia precatur.

Clemens episcopus servus servorum Dei, sacratissimae nostrae Babenbergensi Ecclesiae in filiis et filiabus eius, clero videlicet ac populo perpetuam in Domino salutem.

Exordium.

Dispensatio saeculorum venit de Principe coelorum, qui antequam saecula efficerentur, praescivit qualiter disponentur: inde fit, ut non possit non impleri, quod ab aeterno illius oculo potuit praevideri. Tanti numinis nutus te suam charissimam filiam Babenberc nobis in sponsam legitimam desponsavit, et arte regere, quantum in nobis fuit, sua propitiatione donavit. Certe nulli marito circa uxorem fides purior et amor ardentior, quam circa te nobis. Nec umquam vel in mentem venit te destituere, et alii adhaerere; sed nescio quo divino consilio actum est, ut matri tuae, omniumque Ecclesiarum consociarer, et aliquantum tamen non omnino a te separarer. Ecce enim cum illud caput mundi, illa romana sedes haeretico morbo laboraret et carissimi filii nostri domini Henrici impera-

(1) Ex Actis Sanctorum ad diem XIV iulii.

toris Augusti praesentia ad hoc instaret, ut eiusmodi aegritudinem propulsaret, explosis tribus illis, quibus idem nomen papatus rapina dederat, inter tot agmina sanctorum, qui aderant, patrum dignatio caelestis gratiae nostram indignissimam mediocritatem, cunctis nisibus refragantem, voluit elegi, et altissimi apostolorum principis vice fungi.

Avulsam me tunc a tuo gratissimo latere, sponsa dulcissima, quis dolor apprehenderit, qui moeror confecerit, quo pacto exprimam, nescio; cum nobis omnem modum videretur transgredi. Plus honoris est, plus decoris, plus, inquam, virium matri, quam filiae, utpote cui omne geuu terrestrium flectitur: pro cuius arbitrio ianua caeli aperitur et clauditur; adversus quam nec portae praevalent inferorum. Non tamen tantae dominationis cupido ostio nostrae mentis irrepsit, cordisque cervicem libenter inflexit. Satis nobis erat tecum activam, bene contemplativam quoquo modo ducebamus vitam, praesertim cum perfectus amor nec speciem alterius unquam, nec intueretur opulentiam. Testem invocamus aciem divinam non commentari nos apologiam: ille enim secreta cordis rimatur, cui nulla nox obtenebratur. Pro teste quoque utimur ipsa conscientia, ubi sua est sollicitudo continua. Interiorem pupillam nec terrarum spaciositas, nec tot retundunt opposita; quin amicam meam, sponsam meam, columbam meam, sororem meam diligentiori cura circumspiciam et undique munitam faciam. Concessum nobis est divinitus, non nostris meritis, iam diximus, ius illud apostolicum, quo et coelis imperatur et terris. Unde dignum duximus et accommodum decrevimus, ut de profectu nostro tu quoque proficias et inde tibi amplius consulas, unde nobis illa potestas ampliatur.

Piissimae recordationis dominus Henricus imperator Augustus te fundavit, te etiam in altum culmen erexit. Quo sup-
plice inexpugnabili muro et propugna-

Romanae Ecclesiae dignitas.

Decretum immunitatis.

Confirmatio honorum.

Violatoribus mala;

Henricus imperator Bambergensis Ecclesiae fundator.

culis apostolici muniminis adversus omnes impias manus praevalentes bene circumvallata es, per praedecessores nostros, Ioannem scilicet XIV, papam, et Benedictum. Quod etiam idem nos facere cupientes, ut triplici tuitione circumcincta per virtutem S. Trinitatis nihil umquam patiaris laesionis, nihil umquam ab aliquo molestationis, secura semper et quieta manens, in filiis et filiabus tuis, semper Deo devote obediens: secura semper et quieta manens, statuimus per hoc nostri magisterii privilegium, ut de bonis illis omnibus, quae tibi sponsa charissima, virgo castissima, Ecclesia speciosissima Banbergh., summa liberalitas eiusdem orthodoxi imperatoris, de summa devotione procedens, pio affectu contulit et nomine tenus illa per concambium convenientissimum et acceptissimum a Wirzburgensi, Eistettensi episcopis canonico et rationabili iudicio permutavit: vel quorumque post eum fidelium religiosa pietas obtulit et oblatura est usque in perpetuum, sive sint mobilia, sive immobilia, nullus imperator, nullus rex, dux, marchio, comes, vicecomes; praeterea non archiepiscopus, non episcopus, non abbas, nec ulla hominum persona audeat, tentet, praesumat quidquam vel violentia, vel fraude, vel furto detrahere, minuere, mutilare.

Quod si quis diabolico instinctu pulsatus crudeli temeritate admittere non perhorruerit et admissum citius emendare neglexerit; huiusmodi hominem, quicumque sit, de communione sacrosancti corporis et sanguinis Domini nostri Iesu Christi et a participio totius christianitatis non solum excludimus, sed etiam propulsamus: quin etiam apostolici anathematis acutissima lancea eum transverberamus, ut pro malefactis male perditus mortem gemat aeternam, associatus in gehenna inferioris inferni daemonum principi, mortis inventori et etiam Iudae sacrilego et proditori, undique circumcinctus draconibus tartareis in ultionem

saevientibus, nec in ultimo tremendi diei iudicio ad vitam resurgat: sed crudelissimum corpus resumens, duplici contritione conteratur, infelicissimo et miserimo genere vivendi mortem quaerens et non inveniens.

Qui vero pio intuitu proprias manus ab huiusmodi temeritate subtraxerit et si ita res exegerit, adversum omnes insurgentes et quidquam auferre conantes, ea bona defenderit, ad tuum tuorumque opus, sanctissima Babenberch; illa scilicet, ut praedictum est, quae tibi collata sunt, vel de caetero in aeternum tibi conferenda sunt, talis ab illo benedicatur, qui super cherubim sedet et gloriatur, pro eo, quod hoc nostrae apostolicae auctoritatis privilegium studuit observare illaesum, suoque robore solidatum, quod nimirum consilio et voluntate, nec non alacri promptoque animo charissimi filii nostri, iam superius memorati, domini Henrici imperatoris Augusti de nostra apostolica sede tibi transmissum, eidem gratulare. Etenim, ut te plantavit conditor tuus ille, primus Henricus Caesar Augustus, sic est secundus vestigia eius secutus, et ut pari nomine, parique dignitate, sic pari devotione te rigavit, tibi incrementum dedit, et adhuc, dum usque vixerit, Deo miserante et inspirante, dabit. In quo te, dulcissima sponsa, optamus in saecula saeculorum crescere, pollere, vigere, dicentes: Bene valete.

DAMASUS II

PAPA CLI

Anno aerae Christi comm. MXLVIII.

Cum post mensem a Clementis II obitu invasam a se apostolicam sedem menses VIII, anteactae abdicationis immemor, tenuisset Benedictus, die dominica 17 iulii anno 1048 in apostolicam sedem inthronizatus est Damasus II, natione

Observatoribus bona omnia precatur.

An. C. 1048